GRAFIJA, PRAVOPIS I JEZIČNA ANALIZA

Bočina, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:461188

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Repository of Faculty of humanities and social sciences

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Završni rad

GRAFIJA, PRAVOPIS I JEZIČNA ANALIZA

Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove

Marina Bočina

Split, 2021.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

Završni rad

GRAFIJA, PRAVOPIS I JEZIČNA ANALIZA

Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove

Marina Bočina

Kolegij: Povijest hrvatskog jezika

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marijana Tomelić Ćurlin

Split, rujan 2021.

Većina problema u svijetu potječe od jezičnih pogrešaka i jednostavnih nesporazuma. Nikad ne uzimaj riječi zdravo za gotovo. Kad zakoračiš u područje ljubavi, jezik kakav poznajemo postaje zastarjeo. Ono što se ne može pretočiti u riječi može se spoznati samo kroz šutnju.

(iz romana Elif Shafak *Četrdeset pravila ljubavi; Roman o Rumiju*)

SADRŽAJ

1. UVOD 1

2. ZBIRKA ŠTENJA IZ SPLITSKE KATEDRALE

Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove 3

3. PREDMET RADA 4

4. METODOLOGIJA RADA 4

5. GRAFIJSKA ANALIZA 5

6. PRAVOPISNA ANALIZA 17

7. JEZIČNA ANALIZA 23

7.1. Fonologija 23

7.2. Morfologija 27

7.3. Sintaksa 28

7.4. Leksik 30

8. TRANSKRIPCIJA 34

9. ZAKLJUČAK 46

Literatura 47

Internetski izvori 47

Popis priloga 48

Prilog 1. – Ilustracija početne stranice rukopisa 48

Prilog 2. – Ilustracija završne stranice rukopisa 49

1. UVOD

Još od razdoblja „mračnoga" srednjega vijeka Crkva je imala značajan utjecaj na širenje pismenosti i obrazovanja među narodom. Samostani su bili institucije u koje su se svećenici redoviti povlačili i svoj život posvećivali Bogu, ali na taj način postaju i središta gdje se sve više gajila i održavala kultura, ponajprije ona kultura prepisivanja i čuvanja rukopisne baštine, a zatim i novoga književnoga te znanstvenoga stvaranja. Novi književni žanr koji se pojavio, a nije ga bilo u grčkoj i rimskoj antičkoj književnosti, opisivao je živote i muku svetaca te prijenos relikvija, a može se objediniti pod zajedničkim imenom – hagiografija. Hagiografija ujedno predstavlja „znanost koja istražuje, opisuje i objavljuje tekstove u književnom obliku o životima svetaca i svetica u ranom kršćanstvu, pretežno mučenica i mučenika" (Bratulić 2018: 7).

U hrvatskoj se književnosti hagiografski tekstovi pojavljuju za vrijeme humanizma i renesanse, odnosno „...u 16. stoljeću u hrvatskoj renesansnoj književnosti biblijski likovi postaju junaci važnijih djela: Marko Marulić za svoje hrvatske epove uzima osobe iz Staroga zavjeta, te su one za pravovjernoga pjesnika svetice: svetica je udovica Judita u opsežnom epskom djelu istoga imena" (Bratulić 2018: 189) dok „...životopis kao književno-povijesni oblik razvit će kod Hrvata najbolje humanist Antun Vrančić, koji taj predložak najbolje ostvaruje u životopisu Petra Berislavića, na sredini 16. st." (Kolumbić 1980: 53).

Vrijedi istaknuti i bitnu činjenicu da je Marulićev biblijski ep *Judita* ujedno i prvo djelo napisano hrvatskim jezikom, i to splitskom čakavštinom, pa se zato tvrdi da „najbujniji procvat književne čakavštine pada u 16. stoljeće, kada je svoj pjesnički opus Juditom okrunio Marko Marulić i kada su svoja djela stvarali Hanibal Lucić, Petar Hektorović, Petar Zoranić i dr." (Vončina 1988: 17). Ova je skupina književnika nastavila graditi „...onaj tip pisanoga jezika koji je od početka hrvatske pismenosti i književnosti supostojao u cijelome srednjovjekovlju" (Vončina 1988: 17).

„Kada je riječ o štokavskome narječju, valja istaknuti da je ono na početku srednjega razdoblja hrvatske književnosti (tj. potkraj 15. st.) zbog turskim prodorom izazvanih migracija već bilo postalo narječjem koje se prostorno širi na štetu ostalih dvaju, čakavštine i kajkavštine (...) iako je štokavština već tada stekla kvantitativnu prednost, nije se to u toku 16. stoljeća odražavalo na sudbinu pojedinih književnojezičnih tipova, pa se tek za naše protureformacije, u prvoj polovici 17. st. proklamira načelo da općim književnim jezikom valja odabrati najraširenije, štokavsko narječje. Za hrvatske pisce potkraj 15. i u 16. stoljeću važno je bilo

govorno stanje na književno aktivnom području (tj. na potezu Dubrovnik – Split – Hvar – Zadar); a tu je čakavština u ono vrijeme imala apsolutnu prevlast" (Vončina 1988: 77).

„Kroz čitavo 17. stoljeće slabi polako čakavska stilizacija kao jezik književnosti, ponajprije na južnom dijelu, jer se i rođeni čakavci priklanjaju zapadnom, ikavskom tipu štokavštine koja na kraju 17. stoljeća i u prvoj polovici 18. stoljeća postaje općeprihvaćen književni izraz većine bivših čakavskih središta, pa i tako izrazitih kao što je bio Marulićev Split" (Moguš 2009: 105).

Glavni događaji iz 17., pa i 18. stoljeća, koji su zasigurno doprinjeli slabljenju čakavskog jezika kao jezika književnosti, jesu „...katolička obnova, povlačenje Turaka iz dijela Dalmacije, smanjeni intezitet književnoga rada u dalmatinskim gradovima pod mletačkom upravom..." (Vigato 2013: 263), ali i dalje je trebalo uzeti u obzir činjenicu da „...granice jezičnoga razvoja nikada ne možemo strogo razdjeljivati, budući da se jezični razvoj u pojedinim razdobljima često zna i isprepletati sličnim, istim ili različitim jezičnim značajkama pojedinih razdoblja" (Farkaš Brekalo 2013: 163).

S obzirom na to da tekst knjižice koji će biti analiziran u ovome završnome radu, jest jedan hagiografski tekst, a pripada 18. stoljeću, pokazat će se u kolikoj je mjeri književna čakavština zadržala svoja obilježja, a u kolikoj je mjeri pak prožeta obilježjima štokavštine u ovome liturgijskome tekstu.

2. ZBIRKA ŠTENJA IZ SPLITSKE KATEDRALE

Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove

U Nadbiskopskom arhivu u Splitu (*Arhiv ustanova vezanih uz splitsku katedralu*) danas se čuva zbirka *Štenja iz splitske katedrale – životopisi svetaca i druge liturgijske knjige* čije vrijeme nastanka datira još iz 17. stoljeća. Ova se zbirka sastoji od 33 knjižice koje su nastajale od 1678./9. godine pa sve do 1908. Zbirku u najvećem broju čine knjižice takozvanih *štenja,* to jest kratkih životopisa svetaca koji su prije bili u liturgijskoj uporabi. Osim spomenutih knjižica u zbirci se nalaze i druge liturgijske knjige koje su bile u uporabi u splitskoj katedrali. Ovaj rad temelji se na zbirci koja pripada tematskom bloku pod brojem 4, a naziva se *Štenja svetaca*, napisanom od 1782. do 1791. godine. *Štenja svetaca* sastoje se od 94 rukom ispisana lista, formata 27,5 x 20 cm te su poglavito napisana hrvatskim jezikom (izuzetak čine pojedine latinske fraze koje se nalaze u tekstovima).[1] Knjižicu čini 11 životopisa, a ovaj rad temeljit će se na analizi teksta knjižice pod rednim brojem 4 koji nosi naslov *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove* čiji je autor *Paulus Covacich Presbyter* (= Paulo Kovačić Presbiter).

Navedeni tekst sadrži četiri *štenja,* od kojih samo drugo *štenje* nije posebno označeno. Na kraju prvog *štenja* nalazi se latinska „fraza" *Tu autem Domine: Miserere nobis. Deo gratias*., s oznakom za kraj *štenja* (*Lectio prima*[2]), a treće je *štenje* označeno riječima *Tu autem Dne*[3] te *Lectio Tertia*. Četvrto *štenje* ponovno završava latinskom „frazom" *Tu autem Dne: Mire.*[4] *nobis. Deo gratias* nakon kojega slijedi molitva te autorov potpis zajedno s datumom i godinom nastanka teksta knjižice – radi se o datumu 26. svibnja te godini 1782.: *Boxe, kisi danascgni dan sarca virnih Svetoga Duha prosvitglienyem nauçil ▲ Daynam u tomu Duha naprav çutti, i od gniegovuse utiscenyu vazda radovati. Gospodinom nascim Isukarstom Sinom tvoyim, koyi stobom xive, i kragliuye u yedinstvu toga Duha Svetoga, po sve vike, vikov. R_x Amen. Paulus Covacich Presbyter rescripsi die XXVI Mensis May. Anno Dni MDCCXXXII▲*[5].

[1] Svi su podatci prikupljeni iz inventara Nadbiskupskog arhiva kojega je uredio Ivan Balta.
[2] Iz teksta nije čitljivo kako je autor zapisao latinsku riječ *prima* s obzirom na to da je napisana skraćeno; sastoji se od tri grafema (jasno se da iščitati samo početno /p/) poviše kojeg se nalazi titla.
[3] *Dne* se pojavljuje dva puta (na kraju trećeg i četvrtog *štenja*) s titlom – skraćeno od *Domine*.
[4] Titla se ponovno nalazi iznad riječi – skraćeno od *Miserere*.
[5] Transkribirani dio molitve nalazi se u poglavlju *Transkripcija*.

3. PREDMET RADA

Kao što je već najavljeno u prethodnim poglavljima, ovaj rad temeljit će se na analizi rukopisne knjižice *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove*, odnosno četvrte knjižice zbirke *Štenja svetaca*, i to na tri različite razine; grafijskoj, pravopisnoj i jezičnoj (gramatičkoj). Jezična analiza teksta knjižice obuhvatit će fonološke, morfološke, sintaktičke i leksičke značajke teksta.

Treba napomenuti i činjenicu da su iz zbirke *Štenja svetaca* pojedini listovi ispali iz uveza, kao što su i neke stranice pretrpjele manje štete. No srećom, tekst knjižice koja će biti analizirana, sadrži sve listove, što je ujedno i olakšalo cjelovitu, ali i dosljednu analizu grafije, pravopisa i jezika 18. stoljeća.

Predmet rada bio je odrediti, poglavito uz pomoć jezične analize, služi li se autor teksta knjižice (spomenuti *Paulus Covacich Presbyter*) jezikom književne čakavštine ili je pak štokavština uzela prevlast u ovome liturgijskome tekstu.

4. METODOLOGIJA RADA

Prvotno zanimanje za čakavsko narječje i općenito za povijest hrvatskoga jezika pojavilo se još u mojem djetinjstvu kada su se na malim ekranima emitirale serije *Naše malo misto* i *Velo misto* snimljene prema knjigama splitskoga književnika Miljenka Smoje. Još se sjećam kako sam majci dosađivala prilikom gledanja serije, pitajući je stalno što znače pojedine riječi te čudeći se zašto ih ja ne razumijem ako se radi o „splitskome govoru", o gradu Splitu u kojem sam se rodila i rasla. Tako se rodilo moje „djetinje" zanimanje i istraživanje „splitskoga govora" jer kako je već M. Smoje u svojoj knjizi *Kronika o Našem Malom mistu* rekao da želi ostaviti „...zapise koji će našen potomstvu ostavit sliku o našen vrimenu i o judiman u njemu", ja sam tu sliku jezika htjela sačuvati za buduće naraštaje, a ne biti dio razloga zbog čega se rasprostranjenost čakavskoga narječja smanjuje.

Ljubav prema našemu jeziku te književnosti dovela me do studiranja na Filozofskome fakultetu pa tako i biranja završnoga rada na Odsjeku za hrvatski jezik i književnost. Prvotna tema i jest zamišljena kao istraživanje dijalektološke podloge Smojinoga *Maloga mista*, ali u dogovoru s odabranom mentoricom izv. prof. dr. sc. Marijanom Tomelić Ćurlin odlučeno je krenuti u smjeru istraživanja stare splitske grafije, a time i čakavskoga književnoga jezika. Nakon prikupljanja potrebnih materijala i iščitavanja literature, napravljena je detaljna analiza

odabranoga teksta knjižice *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove* koja pripada zbirci *Štenja svetaca* te koja se, kao što je već navedeno, čuva u Nadbiskupskome arhivu u Splitu.

Prvotno je analizirana grafija koja se čini zanimljivim povijesnim i kulturološkim vrelom našega jezika s obzirom na raznolikost grafijskih rješenja za pojedine foneme. Potom je uslijedila pravopisna analiza te su nakon nje analizirane jezične značajke na razini fonologije, morfologije, sintakse i leksika knjižice. Na samome kraju rada donosi se transkripcija teksta knjižice te zaključak u kojemu će se iznijeti temeljna rješenja analize u prilog jeziku književne čakavštine ili pak štokavštine.

Također, nakon navede literature stoji popis priloga u kojem se donose ilustrirane verzije samoga teksta knjižice, odnosno njegova početna i završna stranica, koje će poslužiti kao ogledni primjeri rukopisa.

5. GRAFIJSKA ANALIZA

„Grafijski sustav čakavskih latiničnih tekstova u 17. i 18. stoljeću nije mogao biti u potpunosti sređen. Uočava se neprimjerenost stranih grafijskih uzusa hrvatskom čakavskom fonološkom sustavu, a samim tim i homonimijske kolizije" (Vigato 2013: 267). Budući da je i ovaj tekst pisan latinicom, napravljena je detaljna grafijska analiza s obzirom na različita grafijska rješenja.

Preglednosti radi, grafijska rješenja bit će prikazana uz pomoć tablica: prva tablica donosi grafijska rješenja za samoglasnike iz teksta knjižice dok će druga donijeti grafijska rješenja za suglasnike.

Što se tiče grafijskih rješenja samoglasničkoga sustava, oko njih nema previše polemike; svaki pojedini samoglasnik bilježi se istovjetnim samoglasnikom dok su odstupanja od takvog pravila znatno rijetka. Odstupanja se odnose na bilježenje samoglasnika /i/ kojega autor u knjižici bilježi na čak tri različita načina – istovjetnim grafemom: *istini* (= istini) , digramom *ij*: *mijra* (= mira) te grafemom *ÿ*: *dÿl* (= dil). Grafemi *i*, *ij* i *ÿ* označavaju i fonem /j/ o čemu nešto više u nastavku poglavlja. Vrijedi istaknuti i činjenicu da se samoglasnik /u/ ponekad obilježava grafemom *v*: *Vskarsnutju* (= Uskarsnutju)) ili se bilježi apostrofom kada stoji u funkciji prijedloga.[6]

[6] Vidi Tablicu 1.

Također, u tekstu knjižice javljaju se i primjeri gdje dolazi do udvajanja samoglasnika, ali obzirom na to da je tekst knjižice služio za liturgijsku uporabu, odnosno služio je svećeniku pri obnašanju svete mise, udvajanje u frazi *danasgni dan svarsilise yesu pedesset dannaa...* (= današnji dan svaršili se jesu pedeset dana) označavalo je mjesto gdje je svećenik trebao produljiti ton. Ovakva je tehnika u crkvi i liturgijskim obredima poznata pod nazivom gregorijansko pjevanje ili gregorijanski koral.[7]

Zanimljiva je i činjenica što autor udvajanje samoglasnika /u/ bilježi na dva načina, kao slijed istovjetnih fonema /u/ ili kao slijed dva različita fonema (/u/ i /v/).[8]

Udvajanje samoglasnika bit će oprimjereno frazom u tablici dok će za ostala grafijska rješenja biti ispisani samo primjeri riječi.

Tablica 1. Grafijska rješenja samoglasnika iz knjižice *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove*

Fonem	Grafem	Primjeri
/a/	a	*d**a**n**a**sk**a*** (= danaska), *r**a**zlogh* (= razlog), *z**a**çe* (= zače)
	aa	*Buduchi se svarsilli pedesset dann**aa** po Vskarsnutju* (= Budući se svaršili pedeset dana po Uskarsnutju), *Danasgni dan svarsili se yesu pedesset dann**aa*** (= Današnji dan svaršili se jesu pedeset dana), *nakon pedesset dan**aa** poda svoj zakon* (= nakon pedeset dana poda svoj zakon), *drughi dan Vazmeni pedesset dan**aa*** (= drugi dan Vazmeni pedeset dana), *koyi buduchiga nass**aa** pravedna* (= koji budući ga naša pravedna), *opchio snami za çetardesset dan**aa*** (= općio s nami za četardeset dana)
/e/	e	*br**e**z* (= brez), *n**e**obsluxisce* (= neobslužiše), *v**e**chiu* (= veću)
	ee	*Prossadsi P**ee**tak, i dan Subbotgni* (= Prošadši Petak, i dan Subotnji)

[7] Gregorijansko je pjevanje službeno liturgijsko pjevanje u Katoličkoj crkvi koje je sakupio i uredio papa Grgur Veliki još u 6. stoljeću. Nastalo je u ranom kršćanstvu prema uzoru na pjevanje u sinagogi, no tijekom stoljeća, pojavom poligonije u karolinškom dobu, te uvođenjem instrumentalne glazbe, znatno je osiromašeno. Obnovu gregorijanskog pjevanja, tj. korala, provode benediktinci iz Solesmesa u Francuskoj u 19. stoljeću, da bi 1903. godine papa Pio X. naredio da se gregorijansko pjevanje obnovi u potpunosti u svim obredima u čitavoj Crkvi. (gregorijansko pjevanje. *Proleksis enciklopedija, mrežno izdanje*. Pristupljeno 10. 7. 2021. URL: gregorijansko pjevanje (gregorijanski koral) | Proleksis enciklopedija (lzmk.hr)).

[8] Vidi Tablicu 1.

/i/	i	***ist*i*ni*** (= istini), ***mil*i*nyu*** (= milin'ju), ***tm*i*n*** (= tmin)
	ij	***mijra*** (= mira), ***rijçi*** (= riči)
	ÿ	***dÿl*** (= dil),
/o/	o	***Bo**gh* (= Bog), ***do**chi* (= doći), ***gov**orahu* (= govorahu), ***sv**oye* (= svoje)
	oo	*tako zapovidasce **Boo**gh* (= tako zapovidaše Bog), *kadayih **Boo**gh bisce uzdarxao* (= kada jih Bog biše uzdaržao), *od mnozih giazikov **Boo**gh uçini jedan* (= od mozih jazikov Bog učini jedan), *da **Boo**gh hochie poslatti Duh svoy* (= da Bog hoće poslati Duh svoj)
/u/	u/ù	***muku*** (= muku), ***ù** dan* (= u dan), ***ù** obliçÿu* (= u obličju), ***ù** sardcza* (= u sardca) ***Uzasasty**u*** (= Uzašaštju)
	v	***V**çenici* (= Učenici), ***v** ono isto* (= u ono isto), ***V**skarsnutyu* (= Uskarsnutju), ***V**tornik* (= utornik), ***v**zdvigosse* (= uzdvigoše)
	uu/uv	*govor**uv** Otczi Sveti* (= govoru Otci Sveti), *s' koyim Bogh bisce nadario oni P**uu**k* (= s' kojim Bog biše nadario oni Puk), *da P**uv**ci od svih Narodih razumiyunas* (= da Puci od svih Narodih razumiju nas)

Dok bi se moglo reći da su grafijska rješenja samoglasničkoga sustava poprilično jednostavna, to ne vrijedi za suglasnički sustav. Prilikom bilježenja suglasnika, autor se u tekstu poslužio udvojenim grafemima, digramima, trigramima i istovjetnim grafemima. Sukladno tome, prilikom analize suglasničkog sustava najprije će se provesti analiza udvojenih grafema, a potom svih onih koji se bilježe digramima i trigramima te tek na kraju onih koji se bilježe istovjetnim grafemom ili se barem sastoje od jednog grafema.

Dok je udvajanje samoglasnika označavalo duljenje tona, udvojeni grafemi za pojedine suglasnike označavali su kratkoću prethodnoga sloga – radi se o geminiranim suglasnicima ili grafemima. Udvajaju se suglasnici /b/, /d/, /l/, /m/, /n/, /r/, /s/ i /t/ pa se tako za te foneme bilježe sljedeći grafemi – *bb*: *Nebbo* (= nebo), *sobbom* (= sobom), *dd*: *vodde* (= vode), *osuddu* (= osudu), *ll*: *alli* (= ali), *izvarsilla* (= izvaršila), *mm*: *immanas* (= ima nas), *nn*: *Innostranczih* (= inostrancih), *rr*: *pokorru* (= pokoru), *virru* (= viru), ss: *desset* (= deset), *tissuchia* (= tisuća), *tt*:

bitti (= biti), *stovatti* (= štovati). Dok se neki udvojeni grafemi pojavljuju češće, kao što su *bb*, *ll*, *ss* i *tt*, udvajanje za fonem /m/ javlja se samo jednom, i to u navedenom primjeru *immanas* (= ima nas). Vrijedi istaknuti i činjenicu da postoji nekoliko nedosljednosti u tekstu prilikom udvajanja. Naime, autor je zabilježio i *ima* (= ima), *inostranczi* (= inostranci), *Viri* (= viri), *poslati* (= poslati), *utissenyu* (= utišen'ju) gdje ne dolazi do udvajanja, iako fonemi /m/, /n/, /r/ i /t/ stoje iza kratkog naglaska.

Osim što se navedeni fonemi bilježe udvojenim grafemima, bilježe se i istovjetnima – *b*: *biobi* (= bio bi), *bogoglibno* (= bogoljubno), *osloboditinas* (= osloboditi nas), *d*: *Dusce* (= duše), *danasgni* (= današnji), *l*: *Limba* (= limba), *uliye* (= ulije), *m*: *molitvi* (= molitvi), *nemoxese* (= ne može se), *n*: *na pokon* (= napokon), *snaglim* (= s naglim), *r*: *razmisgliati* (= razmišljati), *razumiyasseyih* (= razumijaše jih), *s*: *sarditiyi* (= sarditiji), *sluxahu* (= služahu), *t*: *tvardinu* (= tvardinu), *tvoyih* (= tvojih).

Fonem /c/ bilježi se digramom *cz*: *Czrikve* (= Crikve), *Divicza* (= Divica), *kuchiariczah* (= kućaricah), *naslidniczi* (= naslidnici), *Otczi* (= Otci), *razliczi* (= razlici), *Svidoczi* (= svidoci) i nigdje u tekstu nije zabilježen ni jednim drugim grafemom.

Fonem /č/ uvijek se bilježi grafemom *ç*: *ças* (= čas), *çloviçanskih* (= človičanskih), *veçer* (= večer), osim u primjerima *biççi* (= biči) i *oççi* (= oči) gdje je obilježen digramom *çç*, za koje je odlučeno ne navesti ih prethodno u tekstu, iako se također radi o oznaci kratkoće prethodnoga samoglasnika, samo zato što njegova „grafijska slika" ne odgovara njegovoj „fonemskoj".

Za fonem /ć/ javlja se trigram *chi* ukoliko iza njega dolaze samoglasnici /a/, /e/, /o/ i /u/: *chiutiti* (= ćutiti), *dachiega* (= da će ga), *hochienam* (= hoće nam), *izhodechia* (= izhodeća), *obechia* (= obeća), *opchieno* (= općeno), *svitloschiu* (= svitlošću) *zlochiudne* (= zloćudne), dok pred samoglasnikom /i/ dolazi do njegovoga ograničenja pa se bilježi digramom *ch*: *buduchi* (= budući), *dochi* (= doći), *govorechi* (= govoreći), *nastoyechi* (= nastojeći), *poçimgliuchi* (= počimljući), *primayuchi* (= primajući), *razloxechi* (= razložeći). Također, ispred suglasnika fonem se /ć/ bilježi kao digram *ch*: *nemochnike* (= nemoćnike), *vechmase* (= većma se).
Fonem se /ʒ́/ bilježi grafemom *d*: *pride* (= priđe) i digramom *di*: *Diavle* (= đavle). Potrebno je naglasiti da su ovo jedini primjeri u tekstu gdje se fonem /ʒ́/ pojavljuje.

Pri bilježenju fonema /g/ autor se podjednako koristi grafemom *g*: *buduchiga* (= budući ga), *dachiega* (= da će ga), *Glavu* (= *glavu*), *godisch* (= godišć), *govorechiega* (= govorećega), *nascega* (= našega), te digramom *gh*: *izaghna* (= izagna), *mnoghe* (= mnoge), *noghe* (= noge), *slughe* (= sluge). Zanimljiva je činjenica to što autor nije dosljedan pri bilježenju riječi Bog. Naime, u N jd. uvijek je bilježi s digramom *gh*: *Bogh* (= Bog), dok se pri bilježenju A jd. i L jd.

koristi grafemom *g*: *Boga* i *Bogu*. Isto vrijedi i za bilježenje riječi *drughi* (= drugi) i *drugoga* (= drugoga).

Fonem /j/ bilježi se u grafiji na čak osam različitih načina: *g*, *gi*, *i*, *ij*, *j*, *Ø*, *y*, *ÿ,* od kojih će se istaknuti najzanimljiviji primjeri, ali i pojedine autorove nedosljednosti. Fonem /j/ bilježi se grafemom *i* i digramom *ij* kada se nalazi između suglasnika i samoglasnika: *Moizesa* (= Mojzesa) i *Boxija* (= Božja), no i ovdje je autor nedosljedan. Iako bilježi *Boxija* (= Božja), zapisao je i *Boxya* (= Božja). Iznimku također čini i suglasnička skupina /-tj-/ kada se fonem /j/ uvijek bilježi grafemom *y*: *karstyani* (= kartjani), *prismetyeni* (= prismetjeni) i *Vskarsnutyu* (= Uskarsnutju).

Također se uvijek bilježi grafemom *y* prilikom bilježenja suglasničkih skupina /-dj-/, /-jd-/ i /-jt/: *potvardyuyu* (= potvardjuju), *rodyeni* (= rodjeni), *sudyeni* (= sudjeni), *izaydosce* (= izajdoše), *poydite* (= pojdite), *uzayde* (= uzajde) i *poyti* (= pojti). Jedine su iznimke primjeri *dojde* (= dojde) i *uzaÿde* (= uzajde) gdje je fonem /j/ zabilježen istovjetnim grafemom i grafemom *ÿ*, iako se radi o suglasničkoj skupini /-jd-/. Pri pisanju nepalatalnoga slijeda /l/ + /j/ fonem se /j/ bilježi grafemom *y* dok pri pisanju slijeda /n/ + /j/ bilježi se grafemima *y* i *ÿ*: *veselye* (= vesel'je) te *neznanya* (= neznan'ja) i *prikazanÿa* (= prikazan'ja).

Proteza fonema /j/ u pisanju je ostvarena uz pomoć grafema *g*: *dagih* (= da jih), *govorassegim* (= govoraše jim), *nebiscegim* (= ne biše jim), *stovatigih* (= štovati jih) i grafema *y*: *akoyih* (= ako jih), *kripÿaseyih* (= kripjaše jih), *oneyim* (= one jim). Autor bilježi i *kadagih* (= kada jih) i *kadayih* (= kada jih). U intervokalnom položaju fonem /j/ se ne ostvaruje, odnosno bilježi se nultim fonemom (Ø): *biahu* (= bijahu), *Maria* (= Marija), *nepriasce* (= ne prijaše). Bilježi se i istovjetnim grafemom, ali tu se ponovno očituje nedosljednost autora jer bilježi *prijasce* (= prijaše) i *priamsci* (= prijamši).

Na početku riječi bilježi se s grafemima *gi*, *j, y* i *ÿ*, gdje se ponovno očituju pojedine nedosljednosti. Zabilježeni su sljedeći primjeri nedosljednosti; *yeste* (= jeste) : *gieste* (= jeste), *yest* (= jest) : *jest* (= jest), *yazik* (= jazik) : *ÿazik* (= jazik) : *giazik* (= jazik), *giesmo* (= jesmo) : *jesmo* (= jesmo).

Fonem se /k/ gotovo stopostotno bilježi istovjetnim grafemom *k*: *koyi* (= koji), *kuntenstvo* (= kuntenstvo), *ruke* (= ruke), ali u jednome se primjeru bilježi i grafemom *ch*: *Garschi* (= Garški).

Pri bilježenju fonema /ļ/ autor je slijedio ista pravila kao i za fonem /ć/. Naime, fonem /ļ/ se bilježi trigramom *gli* ispred samoglasnika /a/, /e/, /o/, /u/: *gliubavi* (= ljubavi), *gliudi* (= ljudi), *kragliuye* (= kraljuje), *poçimgliahu* (= počimljahu), *razdiglieni* (= razdiljeni),), *ugglien* (= ugljen), *voglia* (= volja), dok pred samoglasnikom /i/ i suglasnicima dolazi do njegovoga ograničenja, pa se bilježi digramom *gl*: *Nediglni* (= nediljni), *Ponediglnik* (= ponediljnik),

posagli (= pošalji), *zemaglsku* (= zemaljsku), *zemgli* (= zemlji). Također, digram *gl* uvijek dolazi i na kraju riječi: *Nauçitegl* (= naučitelj).

S druge strane, ista pravila za ograničenje grafema ne vrijede pri bilježenju fonema /ń/. Samoglasnik koji slijedi fonem ne određuje hoće li se on bilježiti digramom *gn* ili trigramom *gni*, pa autor tako bilježi *oggnieniti* (= ognjeniti), ali i *magne* (= manje), gdje je došlo do ograničenja grafema iako ga ne slijedi samoglasnik /i/, ali zato vrijedi pravilo da na kraju riječi uvijek dolazi digram *gn*: *ogagn* (= oganj). Autor se također pri pisanju riječi *nasladyengih* (= nasladjenjih) poslužio digramom *ng* za fonem /ń/. Ovdje ne možemo sa sigurnošću tvrditi radi li se o namjernoj metatezi ili pak o slučajnom propustu, a s obzirom na dosljednu uporabu digrama *gn* i trigrama *gni*, čini se pak da se radi o drugom slučaju, odnosno o autorskm propustu. Preglednosti radi, u tablici će se i ovo grafijsko rješenje prikazati u samostalnome retku.[9]

Autor predočava svojom grafijom i razliku između palatalnih fonema /ļ/ i /ń/ od nepalatalnih slijedova /l/ + /j/ te /n/ + /j/ tako što nepalatalne slijedove bilježi digramima *ly*: *Evangelye* (= Evangel'je), *Vangelye* (= Vangel'je) *veselye* (= vesel'je) te *ny* (*nÿ*): *blagovanya* (= blagovan'ja), *chiuchienye* (= ćućen'je), *dihanyu* (dihan'ju), *dopuschienye* (= dopušćen'je), *iskusenyu* (= iskušen'ju), *izbavglienye* (= izbavljen'je), *milinyu* (= milin'ju), *nasladyenye* (= nasladjen'je), *piyenya* (= pijen'ja), *prikazanÿa* (= prikazan'ja).

Fonem /š/ bilježi se podjednako brojno grafemima *s*, *sc* i *ſs.* Međutim, treba napomenuti da se uvijek bilježi grafemom *s* kada se ispred fonema /š/ nalazi digram *ch* ili trigram *chi*: *dopuschienye* (= dopušćen'je), *posvetilischia* (= posvetilišća), *priſsaschien* (= prišašćen). Također se bilježi grafemom *s* u primjerima kao što su *iskusenyu* (= iskušen'ju), *pristrasni* (= pristrašni), *stovatti* (= štovati). Pri bilježenju trećeg lica jednine imperfekta te trećeg lica množine aorista, autor se podjednako koristi digramima *sc* i *ſs* pa tako u tekstu knjižice stoji: *imasce* (= imaše) i *govoraſsegim* (govoraše jim) za imperfekt te *sagradisce* (= sagradiše) i *napuniſsese* (= napuniše se) za aorist. Ostali primjeri za bilježenje fonema /š/ grafemima *s*, *sc* i *ſs* nalaze se u Tablici 2.

U jednome primjeru fonem /š/ bilježi se i grafemom *ſ: ſpagnolski* (= španjolski).

Fonem /v/ bilježi se grafemom *v: uxivati* (= uživati), *viste* (= vi ste), *zvascese* (= zvaše se) dok je na dvama mjestima zabilježen i grafemom *u*: *odasuuda* (= odasvuda), *suami* (= s vami).

[9] Vidi tablicu 2.

U tekstu se jedino fonemi /f/, /h/, /p/ i /z/ dosljedno bilježe samo istovjetnim grafemima – *f:* *Faraunove* (= faraunove), *frusta* (= frusta) *h*: *çekahu* (= čekahu), *hochienam* (hoće nam), *p: primayuchi* (= primajući), *pristoyniyi* (= pristojniji) i *z*: *zayedno* (= zajedno), *Zemgli* (= zemlji).

Također i fonem /ž/ dosljedno je zabilježen samo grafemom *x*: *darxahu* (= daržahu), *Krixa* (= križa), *moxese* (= može se). Jedina se razlika pojavljuje u izgledu pisanoga maloga i velikoga slova – dok je fonem /ž/ pri pisanju riječi koje započinju malim početnim slovom zabilježen kao grafem *x*, pri pisanju velikoga početnog slova grafem sadrži malu vodoravnu crtu po sredini grafema: *Ẋidovi* (= Židovi), *Ẋidovski* (= Židovski), *Ẋudiyski* (= Žudijski).
Slijede grafijska rješenja za sve suglasnike u Tablici 2.

Tablica 2. Grafijska rješenja suglasnika iz knjižice *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove*

Fonem	Grafem	Primjeri
/b/	b	***B**aryak* (= barjak), ***b**iligh* (= bilig), ***b**io**b**i* (= bio bi), ***B**laxene* (= blažene), ***b**ogogliu**b**no* (= bogoljubno), ***b**uduchise* (= budući se) *oslo**b**oditinas* (= osloboditi nas)
	bb	*Ne**bb**o* (= nebo), *Ne**bb**es* (= nebes), *Ne**bb**eske* (= nebeske), *Ne**bb**eski* (= nebeski), *potri**bb**u* (= potribu), *so**bb**om* (= sobom) *Su**bb**otte* (= subote), *Su**bb**otgni* (= subotnji)
/c/	cz	***cz**ini* (= cini), ***Cz**rikve* (= Crikve), *Divi**cz**a* (= Divica), *Fran**cz**eski* (= franceski), *Innostran**cz**ih* (= inostrancih), *inostran**cz**i* (= inostranci), *kuchiari**cz**ah* (= kućaricah), *Mise**cz*** (= misec), *naslidni**cz**i* (= naslidnici), *Ot**cz**i* (= Otci), *Pedesseti**cz**e* (= Pedesetice), *razli**cz**i* (= razlici), *sar**cz**e* (= sarce), *sard**cz**a* (= sardca), *Sin**cz**i* (= sinci), *Sun**cz**e* (= sunce), *Svido**cz**i* (= svidoci), *Vçeni**cz**i* (= Učenici)
/č/	ç	***ç**as* (= čas), ***ç**ekahu* (= čekahu), ***ç**loviç**ç**anskih* (= čovičanskih), ***ç**udnovatoga* (= čudnovatoga), *na**ç**in* (= način), *obli**ç**ÿu* (= obliču), *prili**ç**na* (= prilična), *razli**ç**it* (= različit), *tuma**ç**iti* (= tumačiti)
	çç	*bi**çç**i* (= biči), *o**çç**i* (= oči)

/ć/	ch	*budu**ch**i* (= budući), *do**ch**i* (= doći), *govore**ch**i* (= govoreći), *izre**ch**i* (= izreći), *nastoye**ch**i* (= nastojeći), *nemo**ch**nike* (= nemoćnike), *poçimgliu**ch**i* (= počimljući), *prihode**ch**i* (= prihodeći), *primayu**ch**i* (= primajući), *razloxe**ch**i* (= razložeći), *slussayu**ch**i* (= slušajući), *stoye**ch**i* (= stojeći), *tre**ch**i* (= treći), *ve**ch**mase* (= većma se)
	chi	***chi**utiti* (= ćutiti), *da**chi**ega* (= da će ga), *dopus**chi**enye* (= dopušćen'je), *ho**chi**enam* (= hoće nam), *izhode**chi**a* (= izhodeća), *ku**chi**ariczah* (= kućaricah), *obe**chi**a* (= obeća), *op**chi**eno* (= općeno), *prihode**chi**a* (= prihodeća), *svitlos**chi**u* (= svitlošću) *tissu**chi**a* (= tisuća), *tre**chi**e* (= treće), *vas**chi**e* (= vas će), *ve**chi**a* (= veća), *zlo**chi**udne* (= zloćudne)
/d/	d	***d**anasgni* (= današnji), ***D**uh* (= Duh) , ***D**usce* (= duše), *izay**d**osce* (= izajdoše), *su**d*** (= sud), *uzay**d**e* (= uzajde)
	dd	*osu**dd**u* (= osudu), *vo**dd**e* (= vode)
/ʒ́/	d	*pri**d**e* (= priđe)
	di	***Di**avle* (= Đavle)
/f/	f	***F**araunove* (= Faraunove), ***f**rusta* (= frusta)
/g/	g	*Bla**g**dane* (= blagdane), *Bo**g**a*, *Bo**g**u* (= Boga, Bogu), *buduchi**g**a* (= budući ga), *dachie**g**a* (= da će ga), *dru**g**o**g**a* (= drugoga), ***G**lavu* (= glavu), ***G**radu* (= gradu), ***g**riha* (= griha), ***g**odisch* (= **g**odišć), ***g**ovorechie**g**a* (= govorećega), *nasce**g**a* (= našega), *po**g**ardili* (= pogardili)
	gh	*Bo**gh*** (= Bog), *dru**gh**i*, *dru**gh**e* (= drugi, druge), *iza**gh**na* (= izagna), *mno**gh**e* (= mnoge), *no**gh**e* (= noge), *razlo**gh*** (= razlog), *Sinago**gh**e* (= sinagoge), *slu**gh**e* (= sluge), *sna**gh**u* (= snagu)
/h/	h	*bi**h**u* (= bihu), *çeka**h**u* (= čekahu), ***h**ochienam* (hoće nam), *na**h**odechise* (= nahodeći se), *pri**h**odechiega* (= prihodećega), *var**h**u* (= varhu)

/j/	g	*ça**g**im* (= ča jim), *da**g**ih* (= da jih), *govorasse**g**im* (= govoraše jim), *kada**g**ih* (= kada jih), *nebisce**g**im* (= ne biše jim), *slussayuchi**g**ih* (= slušajući jih), *stovati**g**ih* (= štovati jih)
	gi	***gi**azik* (= jazik), ***gi**azici* (= jazici), ***gi**agancza* (= jaganca) ***Gi**eruzolimu* (= Jeruzolimu), ***gi**esmo* (= jesmo), ***gi**este* (= jeste), ***Gi**oella* (= Joela), ***gi**oschie* (= još će), ***gi**urve* (= jurve)
	i	*Mo**i**zesa* (= Mojzesa)
	ij	*Box**ij**a* (= Božja), *nemo**ij**tese* (= nemojte se), *oxalost**ij**eni* (= ožalostjeni)
	j	*do**j**de* (= dojde), ***j**edan* (= jedan), ***j**esmo* (= jesmo), ***j**est* (= jest), *ko**j**e* (= koje), *pri**j**ali* (= prijali), *pri**j**asce* (= prijaše)
	Ø	*Babilonie* (= Babilonije), *biahu* (= bijahu), *Italianski* (= italijanski), *Maria* (= Marija), *meu* (= meju), *nepriasce* (= ne prijaše), *nie* (= nije), *Pianete* (= pijaneti), *priamsci* (= prijamši), *razumiahu* (= razumijahu)
	y	*Box**y**a* (= Božja), *istiniti**y**a* (= istinitija), *iza**y**dosce* (= izajdoše), ***y**edan* (= jedan), ***y**este* (= jeste), *karst**y**ani* (= karstjani), *ko**y**i* (= koji), *po**y**dite* (= pojdite), *po**y**ti* (= pojti), *potvardyu**y**u* (= potvardjuju), *prismety**e**ni* (= prismetjeni), *rody**e**ni* (= rodjeni), *sudy**e**ni* (= sudjeni), *vesely**e*** (= vesel'je), *vody**e**ni* (= vodjeni), *Vskarsnuty**u*** (= Uskarsnutju)
	ÿ	***ÿ**azik* (= jazik), ***ÿ**edan* (= jedan), *koÿ**a*** (= koja), *koÿ**i*** (= koji), *kripÿ**aseyih*** (= kripjaše jih), *obliçÿ**u*** (= obličju), *poçimÿ**e*** (= počimje), *podaÿ**u*** (= podaju), *prikazanÿ**a*** (= prikazan'ja), *razdiluÿ**uchise*** (= razdilijući se), *svoÿ**u*** (= svoju), *svoÿ**oj*** (= svojoj), *stenÿ**e*** (= šten'je), *ugasuÿ**ese*** (= ugasuje se), *uzaÿ**de*** (= uzajde)
/k/	ch	*Gars**ch**i* (= Garški)

	k	***k****adamu* (= kada mu), ***k****a****k****ose* (= kako se), ***k****oyi* (= koji), ***k****ripyaseyih* (= kripjaše jih), ***k****untenstvo* (= kuntenstvo), *ru****k****e* (= ruke),
/l/	l	***L****imba* (= limba), *pomagnka****l****a* (= pomanjkala), *raz****l****uçi* (= razluči), *sprive****l****ikim* (= s privelikim), *u****l****iye* (= ulije)
	ll	*a****ll****i* (= ali), *a****ll****itivan* (= alitivan) *da****ll****i* (= dali), *Gioe****ll****a* (= Joela), *izvarsi****ll****a* (= izvaršila), *kuſsa****ll****i* (= kušali), *ma****ll****oy* (= maloj), *nemi****ll****u* (= nemilu), *svarsi****ll****i* (= svaršili), *ve****ll****e* (= vele), *ve****ll****o* (= veselo), *vidi****ll****i* (= vidili)
/ļ/	gl	*Nedi****gl****ni* (= nediljni), *Nauçite****gl***, *Nauçite****gl****i* (= naučitelj/i), *Ponedi****gl****nik* (= ponediljnik), *posa****gl****i* (= pošalji), *zema****gl****sku* (= zemaljsku), *zem****gl****i* (= zemlji)
	gli	*bogo****gli****ubne* (= bogoljubne), *gar*^{m}***gli****avina*[10] (= garmljavina), ***gli****ubavi* (= ljubavi), ***gli****udi* (= ljudi), *izbav****gli****enye* (= izbavljen'je), *kra****gli****uye* (= kraljuje), *poçim****gli****ahu* (= počimljahu), *razdi****gli****eni* (= razdiljeni), *spri****gli****utimi* (= s priljutimi), *skup****gli****eni* (= skupljeni), *ug****gli****en* (= ugljen), *vo****gli****a* (= volja)
/m/	m	*i****m****a* (= ima), ***M****ayka* (= Majka), ***M****andalina* (= Mandalina), ***m****ilost* (= milost), ***m****olitvi* (= molitvi), *ne****m****oxese* (= ne može se), *vech****m****ase* (= većma se)
	mm	*i****mm****anas* (= ima nas)
/n/	n	*i****n****ostra****n****czi* (= inostranci), ***n****a poko****n*** (= napokon), ***n****apu****n****issese* (= napuniše se), ***n****astoyechi* (= nastojeći), *s****n****aglim* (= s naglim)
	nn	*da****nn****aa* (= dana), *I****nn****ostranczih* (= inostrancih), *obra****nn****u* (= obranu)
/ń/	gn	*çi****gn****ahuse* (= činjahu se), *danas****gn****i* (= današnji), ***gn****ih* (= njih), ***gn****ihovo* (= njihovo), ***gn****imi* (= njimi), *ma****gn****e* (= manje), *oga****gn***

[10] Fonem /m/ u rukopisu je ucrtan između i poviše /r/ i /g/ (/g/ je pri tome dio trigrama *gli*).

		(= oganj), *poma**gn**kala* (= pomanjkala), *prit**gn**e* (= pritnje), *pusti**gn**i* (= pustinji), *Subot**gn**i* (= subotnji), *sux**gn**i* (= sužnji), *vikov**gn**i* (= vikovnji)
	gni	***gni**e* (= nje), ***gni**ega* (= njega), ***gni**egova* (= njegova), ***gni**egovuse* (= njegovu se), ***gni**hova* (= njihova), ***gni**oj* (= njoj), *napoko**gni**u* (= napokonju), *og**gni**a* (= ognja), *og**gni**eniti* (= ognjeniti), *okru**gni**en* (= okrunjen), *sci**gni**ahu* (= šinjahu)
	ng	*nasladye**ng**ih* (= nasladjenjih)
/p/	p	***A**postole* (= apostole), ***p**osvetilischia* (= posvetilišća), ***p**rimayuchi* (= primajući), ***p**ristoyniyi* (= pristojniji), ***p**utuyuchi* (= putujući)
/r/	r	*k**r**agliuye* (= kraljuje), ***r**azum* (= razum), ***r**azmisgliati* (= razmišljati), ***r**azumiyasseyih* (= razumijaše jih), *Vi**r**i* (= viri)
	rr	*pokorru* (= pokoru), *Vi**rr**u*, *Vi**rr**e* (= viru, vire)
/s/	s	*ki**s**i* (= ki si), *rugahu**s**e* (= rugahu se), ***s**agradisce* (= sagradiše), ***s**arditiyi* (= sarditiji), ***s**luxahu* (= služahu), ***s**tvar* (= stvar)
	ss	*çetarde**ss**et* (= četardeset), *de**ss**et* (= deset), *pede**ss**et* (= pedeset), *pede**ss**eti* (= pedeseti), *Pede**ss**eticze* (= Pedesetice), *ti**ss**uchia* (= tisuća), *uskri**ss**io* (= uskrisio)
/š/	s	*dana**s**gni* (= današnji), *dav**s**imu* (= davši mu), *dopu**s**chienye* (= dopušćen'je), *isku**s**enyu* (= iskušen'ju), *izvar**s**illa* (= izvaršila), *godi**s**ch* (= godišć), *Me**s**tar* (= Meštar), *mimo**s**ad**s**i* (= mimošadši), *posvetili**s**chia* (= posvetilišća), *prina**s**asce* (= prinašaše), *prifsa**s**chien* (= prišašćen), *pristra**s**ni* (= pristrašni), ***s**tenÿe* (= šten'je), ***s**to* (= što), ***s**tovatti* (= štovati), *stra**s**niyi* (= strašniji), *svitlo**s**chiu* (= svitlošću), *svar**s**illi* (= svaršili), *Uza**s**a**s**tyu* (= Uzašaštju)
	sc	*bi**sc**e* (= biše), *du**sc**e* (= duše), *ima**sc**e* (= imaše), *izaydo**sc**e* (= izajdoše), *na**sc*** (= naš), *neobslux**isc**e* (= ne obslužiše), *neostav**sc**i* (= ne ostavši), *nepria**sc**e* (= ne prijaše), *odvargo**sc**ese*

		(= odvargoše se), *ponivs**c**i* (= ponivši), *priams**c**i* (= prijamši), *sagradi**sc**e* (= sagradiše), ***sc**igniahu* (= šinjahu), *u**sc**i* (= uši), *utti**sc**itti* (= utišiti), *za**sc**to* (= zašto), *zva**sc**ese* (= zvaše se)
	∫	***ſ**pagnolski* (= španjolski)
	∫s	*govora**ſs**egim* (= govoraše jim), *ku**ſs**alli* (= kušali), *napuni**ſs**ese* (= napuniše se), *na**ſs**ega* (= našega), *na**ſs**emu* (= našemu), *ostava**ſs**e* (= ostavaše), *poçe**ſs**e* (= počeše), *postavi**ſs**ese* (= postaviše se), *pri**ſs**ao* (= prišao), *Pri**ſs**aschje* (= Prišašće), *pri**ſs**aschien* (= prišašćen), *pro**ſs**ao* (= prošao), *savi**ſs**e* (= sa više), *sli**ſs**ani* (= slišani), *slu**ſs**amo* (= slušamo), *uçini**ſs**ese* (= učiniše se)
/t/	t	*posla**t**i* (= poslati), *pos**t**avimose* (= postavimo se), tolikoyer (= tolikojer), ***t**vardinu* (= tvardinu), ***t**voyih* (= tvojih), *u**t**issenyu* (= utišen'ju)
	tt	*bi**tt**i* (= biti), *çe**tt**vartak* (= četvartak), *çini**tt**e* (= činite), *çini**tt**i* (= činiti), *odsve**tt**e* (= odsvete), *posla**tt**i* (= poslati), *Subbo**tt**e* (= subote), *stova**tt**i* (= štovati), *uçini**tt**i* (= učiniti), *u**tt**isci**tt**i* (= utišiti), *u**tt**issenye* (= utišen'je)
/v/	u	*odas**u**uda* (= odasvuda), *s**u**ami* (= s vami)
	v	*gliuba**v**i* (= ljubavi), *s**v**oyu* (= svoju), *uxi**v**ati* (= uživati), ***V**azam* (= Vazam), ***v**azmeni* (= vazmeni), ***v**eçerao* (= večerao), ***v**iste* (= vi ste), ***v**ladanyu* (= vladan'ju), *z**v**ascese* (= zvaše se)
/z/	z	*ne**z**nanya* (= neznanja), *prikaza**z**aose* (= prikazao se), ***z**ayedno* (= zajedno), ***Z**emgli* (= zemlji), ***z**vascese* (= zvaše se), ***Z**vizde* (= zvizde)
/ž/	x, ~~X~~	*Bo**x**e* (= Bože), *dar**x**ahu* (= daržahu) *Kri**x**a* (= križa), *mo**x**ese* (= može se), ***X**idovi* (= Židovi), ~~***X**idovski*~~ (= Židovski), ***x**ivot* (= život), ~~***X**udiyski*~~ (= Žudijski)

6. PRAVOPISNA ANALIZA

U ovome poglavlju donose se pravopisna rješenja teksta knjižice pri kojima su analizirani: interpukcijski znakovi, veliko i malo početno slovo te sastavljeno i rastavljeno pisanje.
Od interpukcijskih znakova prisutni su: točka, zarez, točka sa zarezom, dvotočka i upitnik.

Točka dolazi nakon svake rečenice i najčešće se označava zatamnjenim trokutićem ▲: *Svi ovi ù jedno bihu nastoÿechi brez pristanka na svetoy molitvi, od onoga dneva, ù koÿi Isukarst uzaÿde na Nebbo, do onoga dneva, ù koy pride Duh Sveti* ▲ (= Svi ovi u jedno bihu nastojeći brez pristanka na svetoj molitvi, od onoga dneva, u koji Isukarst uzajde na Nebo, do onoga dneva, u koj priđe Duh Sveti). Točka dolazi nakon naslova što daje za naslutiti da je autor naslov držao za samostalnu rečenicu: *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove* ▲ (Počimje šten'je od čudnovatoga prikazan'ja prihodećega Duha Sfetoga meju Apostole, i Učenike Isukarstove). Na nekoliko je mjesta autor upisao znak zvjezdice (✶) poviše znaka točke (▲) što je najvjerojatnije označavalo oznaku dulje pauze prilikom čitanja teksta knjižice pri služenju svete mise: ... *svi oni koy ondi bihu, ako prem od razlicih Narodih, po kriposti Boxyoy razumiahu Apostole, i ostavahu velle za çudyeni* ▲✶ (= ... svi oni koj ondi bihu, ako prem od razlicih Narodih, po kriposti Božjoj razumijahu Apostole, i ostavahu vele začudjeni.).

Osim što se zarezom u rečenici odvajaju pojedine riječi, rečenični dijelovi i surečenice, zarez se uvijek piše ispred sastavnoga veznika *i*: *Viste vidilli, i kuſsalli da nije pomagnkala yedna riç od onih, koje bisce rekao vasc Mestar, i moj Sinak...* (= Vi ste vidili, i kušali da nije pomanjkala jedna rič od onih, koje biše rekao vaš Meštar, i moj Sinak...).

Piše se uvijek i ispred suprotnoga veznika *nego: Duh Sveti vechmase ustani ù gnioy, nego ù ostalih, i zato gnie nasladyenya, radost, i utiscenya vechia bihu, nego u ostalih ù tom mistu stoyechi* (= Duh Sveti većma se ustani u njoj, nego u ostalih, i zato nje nasladen'ja, radost, i utišen'ja veća bihu, nego u ostalih u tom mistu stojeći) te suprotnoga veznika *a*: ...*koje ondi biahu s' jedne strane, a Prislavna Divicza Mayka Maria po sridu gnih sidechih*... (= koje ondi bijahu s' jedne strane, a Prislavna Divica Majka Marija po sridu njih sidećih) te nije napisan samo na jednome mjestu gdje se zasigurno radi o nenamjernom propustu autora: ...*koyi nepriasce Vangelye gniegovo, i koyiga prijasce a neobsluxisce gniega*... (= ... koji ne prijaše Vangel'je njegovo, i koji ga prijaše a ne obslužiše njega...).

Zarez najčešće dolazi i ispred veznika *dali* – ovdje treba napomenuti da je riječ o suprotonome vezniku *ali* kojem je predmetnut fonem /d/ – no na dvama mjestima zabilježena je točka sa zarezom ispred veznika *dali* koja ovdje ima funkciju zareza: *vechie neznadihu sto*

rechi stahu kako oxaostijeni; dalli Mayka Boxja kripyasejih, i govoraſsegim (= veće neznadihu što reći, nego stahu kako ožalostjeni; dali Majka Božja kripjaše jih, i govoraše jim) i *koyim Isukarst bisce obechia dachiega poslati; dalli nebiscegim zabilixio vrime* (kojim Isukarst biše obeća da će ga poslati; dali ne biše jim zabiližio vrime).

Točka sa zarezom u funkciji veznika bilježi se i ispred zaključnih veznika *dakle* i *zato* kada su oni dio upravnoga govora: *po ovi naçin meu sobbom govorahu: Bogh ù poçetak od Svita razluçi svitlost od tmin ù dan Nediglni; dakle ù ovi dan hochienam poslatti Svitlost Duha Svetoga* (= po ovi način meju sobom govorahu: Bog u početak od Svita razluči svitlost od tmin u dan Nediljni; dakle u ovi dan hoće nam poslati Svitlost Duha Svetoga) te *varh koyega ovako razloxahu: Ù ovi dan stvori Bogh Pianete, koij Zemgli kripost svoyu podayu; zato ù ovi dan hochienam bitti poslan Duh Sveti* (= varh kojega ovako razložahu: U ovi dan stvori Bog Pijanete, koj zemlji kripost svoju podaju; zato u ovi dan hoće nam biti poslan Duh Sveti).

Također se i vokativi odvajaju zarezom: *O Boxe veliki, koje nasladyenye, koye kuntenstvo, koyu radost...* (= O Bože veliki, koje nasladjen'je, koje kuntenstvo, koju radost...) *i Boxe, kisi danascgni dan sarcza virnih Svetoga Duha prosvitglienyem nauçil.* (= Bože, ki si današnji dan sarca virnih Svetoga Duha prosvitljen'jem naučil.), dok se zarez izostavlja u primjeru *Sinci moy postavimose na* molitvu (= Sinci moj postavimo se na molitvu).

Dvotočka se javlja pred upravnim govorom: *Sluſsajuchi ovo Petar Sveti, kako Glava Czrikve Svete, vaze obrannu od gnih govorechi: Nie tako, kako vi govorite*. (= Slušajući ovo Petar Sveti, kako Glava Crikve Svete, vaze obranu od njih govoreći: Nije tako, kako vi govorite.) te se autor nigdje ne koristi navodnim znakovima pri bilježenju upravnoga govora.

Pri bilježenju neupravnoga govora autor se poslužio zagradama: *I çagim vechie çudo prinasasce slusayuchigih govorechi: (kako govori kripostni Gaetan:) ~~X~~udiyski, Garschi, Latinski, Italianski, ſpagnolski, i Franczeski* (= I ča jim veće čudo prinašaše slušajući jih govoreći: (kako govori kripostni Gajetan:) Žudijski, Garški, Latinski, Italijanski, Španjolski, i Franceski).

Ne bilježi se znak za uskličnik, ali umjesto njega autor je podcrtao one dijelove teksta koje je trebalo afektirati: *Pridi Dusce Prisveti, misli tvoyih slugh pohodi, na puni Nebbeske milosti sarcza, koya ti stvori* (= Priđi Duše Prisveti, misli tvojih slug pohodi, napuni Nebeske milosti sarca, koja ti stvori!) i *Pridi Dusce Prisveti, iz Nebbes nam poſsagli zraku tvoye milosti* (= Priđi Duše Prisveti, iz Nebes nam pošalji zraku tvoje milosti!).

Na jednome mjestu zabilježen je znak za upitnik: *Oni, koj gnih poznavahu, govorahu meu sobbom: yeda ovi svi nisu Galileyani, buduchi dagih sluſsamo govoriti ù nasc vlastiti giazik, ù komu rodjeni jesmo, ki jest toliko razliçit?* (= Oni, koj njih poznavahu, govorahu meju sobom:

je da ovi svi nisu Galilejani, budući da jih slušamo govoriti u naš vlastiti jazik, u komu rodjeni jesmo, ki jest toliko različit?).

Upotrebljena je i oznaka *Rx* nakon koje slijedi replika vjernika svećeniku prilikom služenja svete mise: *Gospodinom nascim Isukarstom Sinom tvoyim, koyi stobom xive, i kragliuye u yedinstvu toga Duha Svetoga, po sve vike, vikov. Rx Amen.* (= Gospodinom našim Isukarstom Sinom tvojim, koji s tobom žive, i kraljuje u jedinstvu toga Duha Svetoga, po sve vike, vikov. R_x Amen.).

Autor se u tekstu koristi i spojnicom onda kada lomi riječi na kraju redaka i prenosi ih u novi red kao u primjeru:

... spriglitimi biççi na stupu tvardomu, okrugnien s'tar-
ni priostrimi Prisvetu Glavu gniegovu ...

Velikim početnim slovom napisana je prva riječ naslova *štenja* kao i početak svake rečenice. Ostali primjeri pisanja velikoga početnoga slova bit će razvrstani po pripadajućim kategorijama u Tablici 3.

Tablica 3. Popis riječi koje se u knjižici *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove* pišu velikim početnim slovom

Kategorija	Primjeri
osobna imena	*Gaetan* (= Gajetan), *Gioella* (= Joela), *Luka* (= Luka), *Moizesa* (= Mojzesa), *Mandalina* (= Mandalina), *Nikola od Lire* (= Nikola od Lire), *Paval* (= Paval), *Petar* (= Petar)
Bog i izvedeni pridjevi	*Bogh* (= Bog), *Boxje* (= Božje), *Boxanstveni* (= Božanstveni)
zamjenske riječi za božanstva, kršćanske osobe i ostala nebeska bića	*Diavle* (= đavle), *Gliubav Otcza* (= Ljubav Otca), *Gospodin* (= Gospodin), *Isusa Isukarsta Mestra Çlovika* (= Isusa Isukarsta Meštra Človika), *Otczi Sveti* (= Otci Sveti), *Prislavna Divicza Mayka Maria* (= Prislavna Divica Majka Marija), *Sinak* (= Sinak), Sinczi, *Slavna Mayka Boxija/Boxya* (= Slavna Majka Božja), *Svitlost* (= Svitlost)

duhovne i svjetovne titule, pojmovi koji imaju odliku svetosti	*Apostoli* (= Apostoli), *Blagdane* (= blagdane), *Duh Sveti*/*Prisveti* (= Duh Sveti/Prisveti), *Evangelista* (= evangelista), *Evangelye* (= evangel'je), *Evangelski* (= evangelski), *Glava Czrikve Svete* (= glava Crikve svete), *Krixa* (= križa), *Nauçitegli* (= naučitelji), *Otaystva* (= otajstva), *Prisvetu Glavu* (= prisvetu glavu), *Sinagoghe* (= sinagoge), *Templu* (= templu), *Tilo* (= tilo), *Uzasastju* (= Uzašaštju), *Vangelye* (= vangel'je), *Vazam od Pedesseticze* (= Vazam od pedesetice), *Vçeniczi* (= učenici), *Virru* (= viru), *Vskarsnutju* (= Uksarsnutju), *Zakon* (= zakon)
imena gradova, država, naroda i jezika	*Egipta* (= Egipta), Galileyani (= Galilejani), *Garschi* (= garški), *Italianski* (= italijanski), *Gieruzolim* (= Jeruzolim), *Gradu* (= gradu), *ſpagnolski* (= španjolski) *~~X~~idovi* (= Židovi), *~~X~~udiyski* (= žudijski)
nazivi dana u tjednu i mjeseca u godini	*Çetvartak* (= četvartak), *dan od Nediglni* (= dan od nediljni), *dan Subbotgni* (= dan subotnji), *Misecza Março* (= miseca Marča), *Misecza Settembra* (= miseca Setembra), *Peetak* (= petak), *Ponediglnik* (= ponediljnik), *Subbotte* (= subote), *Vtornik* (= utornik)
nebo i nebeska tijela	*Misecz* (= misec), *Nebbo* (= nebo), *Pianete* (= pijanete), *suncze* (= Sunce), *zemgli* (= Zemlji) , *zvizde* (= Zvizde)
ostale imenice i pridjevi koji se pišu velikim početnim slovom	*Dusce* (= duše), *Faraunove* (= faraunove), *Innostranczih* (= inostrancih), *Limba* (= limba), *Naroda* (= naroda), *Nebbeski* (= nebeski), *Parvidan* (= parvi dan), *Puuk* (= puk), *~~X~~idovskomu* (= židovskomu), *Turan od Babilonie* (= turan od Babilonije)

Potrebno je naglasiti kako se pridjev „sveti” uvijek piše velikim početnim slovom, neovisno o tome nalazi li se uz imenicu koja predstavlja nešto živo ili neživo: *Luka Sveti* i *Viri Svetoy*. Autor sve vjerske pojmove, odnosno pojmove koji imaju odliku svetosti, bilježi velikim početnim slovom, osim imenice *karstyani* (= karstjani) te imenice *kripost*. Nedosljedan je i u

zapisu imenice „četvrtak” koja se na jednome mjestu piše malim, a na drugome velikim početnim slovom: *çettvartak* (= četvartak) i *Çetvartak* (= četvartak).

Sastavljeno se pišu glagolske i zamjeničke enklitike, prijedlog s ili sa (s tim da se prijedlozi s apostrofom bilježe rastavljeno: s', k'), prilozi, prefiksi i osnove tvorenica, ponekad prilozi (s tim da se prilog zatim piše i sastavljeno i rastavljeno: *zatim* i *za tim*), negacija *ne* (izuzetak se javlja kada negacija *ne* stoji uz glagol „prići”: *ne priđe*). Potrebno je napomenuti da se veznik *da* uvijek piše sastavljeno ako ga slijedi enklitika. Primjeri sastavljenoga pisanja nalaze se u Tablici 4.

Tablica 4. Primjeri sastavljenoga pisanja u knjižici *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove*

Kategorija	Podkategorija	Primjeri
enklitike	glagolske	*biobi* (= bio bi), *gioschie* (= još će), *joschie* (= još će), *kadabi* (= kada bi), *kakosmo* (= kako smo), *razlilobise* (= razlilo bi se), *zaxgaobise* (= zažgao bi se), *vaschie* (= vas će), *vichiete* (= vi ćete)
	zamjeničke	*buduchise* (= budući se), *dayemovan* (= dajemo van), *hochienam* (= hoće nam), *immanas* (= ima nas), *kadagih* (= kada jih), *osloboditinas* (= osloboditi nas), *ostavinas* (= ostavi nas), *prikazaose* (= prikazao se)
prijedlozi	s/sa	*snaglim* (= s naglim), *snami* (= s nami), *sprigliutimi* (= s priljutimi), *sprivelikim* (= s privelikim), *stobom* (= s tobom), *stolikon* (= s tolikon), *svami* (= s vami), *saviſse* (= sa više)
prilozi		*çestokrat* (= čestokrat), *odasvuda*, *trikrat*, *zatim*

prefiksi i osnove tvorenica		*nebudući*, *nemilije*, *nemilostni*, *nemochnike* (= nemoćnike), *nenadinu*, *nepravedni*, *Prislavna*, *Prisveti*, *progonili*
veznik *da* (ako ga slijedi enklitika)		*dabiga* (= da bi ga), *dachiega* (= da će ga), *dase* (= da se), *daseye* (= da se je)
negacija *ne*		*nebiyasce* (= ne bijaše), *nebischegim* (= ne biše jim), *neobsluxisce* (= ne obslužiše), *neznadihu* (= ne znadihu), *nepriasce* (= ne prijaše)

Rastavljeno se pišu svi ostali prijedlozi, superlativi pridjeva, negacija *ni* i veznik *da* ako ga ne slijedi enklitika.

Tablica 5. Primjeri rastavljenoga pisanja u knjižici *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove*

Kategorija	Podkategorija	Primjeri
prijedlozi	s'	*s' Duhom*, *s' yedne*, (= s' jedne), *s' gnimi* (= s' njimi), *s' ostalima*, *s' redom*
	k'	*k' Bogu*, *k' Nebbu* (= k' nebu)
	brez	*brez nauka*, *brez pristanka*, *brez straha*
	do	*do onoga*
	iz	*iz Egipta*, *iz Nebbes* (= iz nebes), *iz teles*
	meu	*meu Apostole (*= meju Apostole), *meu Lupexi* (= meju lupeži), *meu sobbom* (= meju sobom)
	na	*na kolina*, *na Nebbo* (= na nebo), *na molitvu*, *na Virru* (= na viru)
	od	*od dneva*, *od Pravde*, *od suda*

	u	*ù Gradu*, *ù iskusenyu* (= u iskušen'ju), *ù yedinstvu* (= u jedinstvu), *ù oggagn* (= u oganj), *ù tomu*
	po	*po obiçaju* (= po običaju), *po parvomu*, *po ruke*
	prid	*prid mnozimi*, *prid svoyom* (= prid svojom)
	za	za *çetardesset* (= za četardeset), *za pojti*, *za spomenu*
superlativi pridjeva		*nay poglavitiye* (= najpoglavitije), *nay tvardye* (= najtvardje), *nay vechi* (= najveći)
negacija *ni*		*ni u ovi dan*, *ni ya* (= ni ja), *ni ovi*
veznik *da* (ako ga ne slijedi enklitika)		*da imasce* (= da imaše), *da yazik* (= da jazik), *da Mayka Boxya* (= da Majka Božja), *da pride* (= da priđe)

7. JEZIČNA ANALIZA

U ovome se poglavlju donose jezična (gramatička) rješenja teksta knjižice, odnosno analizirane su jezične značajke na četiri različite razine: prvotno je uslijedila fonološka analiza teksta, zatim morfološka i sintaktička te na kraju, leksička analiza teksta koja je obrađena u obliku rječnika koji će poslužiti prosječnom poznavatelju čakavskog književnog jezika pri razumijevanju određenih riječi i fraza. Svaka razina ima svoje zasebno potpoglavlje.

7.1. Fonologija

Refleks se *jata*[11] bilježi znakom /ě/ te se on u različitim govorima izgovara kao *e*, *i*, *ije*, *je*, a prema tekstu knjižice *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga*

[11] „Kada se u jezičnoj povijesti govori o refleksu glasa *jat*, spominju se dakako, ekavski, ijekavski i ikavski njegov oblik, ali se o ikavskome nerijetko govori s omalovažavanjem. To sa znanstvenoga stajališta nema nikakva opravdanja jer su sva tri izgovora jednako vrijedna. Štovište, ikavski bi (uz ekavski) imao i određenu prednost jer je lakši za pisanje u odnosu na ijekavski (pa je bilo prijedloga da se umjesto *ije* i je piše *je*). Na sličan se način

meu Apostole, i Vçenike Isukarstove uočljiv je gotovo stopostotni ikavski refleks *jata* (/ě/ > /i/) što ne čudi jer „zahvaljujući slavonskim i makarskim književnim djelatnicima u 18. stoljeću, primjećuje se u hrvatskim krajevima porast ikavskih tekstova, pa i njihova prevlast nad ijekavskima" (Moguš 2009: 127–128). Također je potrebno istaknuti i činjenicu da „...ikavski govor sjedinjuje i dalmatinske i bosanske i primorske i slavonske Hrvate" (Vince 1998: 8–9) te da je „...ikavica znatno bliža katoličkome puku" (Vince 1988: 125). Ekavski je refleks *jata* zabilježen samo u primjeru *teles* dok (i)jekavski refleks jata nije zabilježen ni u jednome primjeru. Preglednosti radi, Tablica 6. donosi sve primjere ikavskoga refleksa *jata*.

Tablica 6. Primjeri refleksa *jata* u knjižici *Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove*

Refleks *jata*	Primjeri
/ě/ > /i/	*bilig*, *Divica* (x 2), *gdi* (x 2), *griha*, *grisi*, *kolina*, *kripost* (x 2), *kriposti* (x 2), *kripostni* (x 2), *misec* (x 3), *miseca* (x 2), *misti*, *mistih* (x 3), *mistu* (x 3), *naslidnici*, *nediljni* (x 3), *odivene*, *ondi*, *pisme*, *popritili*, *pribivajući*, *pribivališća*, *pribivališće*, *pribivališćih* (x 2), *prid* (x 2), *pridali*, *priljutimi*, *priniti*, *prioštrimi*, *pripovidali*, *pripovidan'jem*, *pripovidati*, *pristrašni*, *pristrašnu*, *prisveta*, *prisveti* (x 2), *prisvetu*, *pritnje*, *prosvitli*, *prosvitliti*, *prosvitljen'jem*, *razdilujući*, *razdiljeni* (x 2), *razdiljen'je*, *rič*, *riči*, *sidećih*, *sridu*, *svidoci*, *svit* (x 2), *svita*, *svitlost* (x 3), *svitlošću*, *svitovnoga*, *svitu* (x 3), *Tilo*, *utišen'ja*, *utišen'je* (x 2), *utišen'ju*, *utišiti*, *vike*, *vikov*, *vikovnji*, *vire*, *viri*, *virni*, *virnih*, *virovati* (x 2), *viru*, *vitar*, *vitra*, *vitrom*, *vrime* (x 10), *zabiližio*, *zvizde*
/ě/ > /e/	*teles*

Dosljedno je provedena zamjena slogotvornoga /r̥/ sa skupom /-ar-/, gdje nije riječ o grafijskoj odlici teksta, nego o jezičnoj: *četardeset*, *četvartak*, *daržahu*, *garmljavina*, *garški*, *Isukarst*, *izvaršila*, *karstjani*, *martve*, *najtvarđe*, *parvi*, *pogardili*, *potvardjuju*, *sarce*, *sarditiji*, *smarti*,

katkada omalovažavaju čakavsko i kajkavsko narječje na račun štokavskoga, što također nema znanstvenoga opravdanja" (Vince 1998: 10).

svaršili, *tarni*, *tvardomu*, *Uskarsnutju*, *uzdaržao*, *varsti*. Jedinu iznimku čine primjeri *drivu* i *Crikve* gdje je slogotvorno /r̥/ zamijenjeno skupom /-ri-/ što predstavlja jednu od čakavskih jezičnih značajki.

Prisutno je i šadanje, odnosno zamjena nizova *š*, *ž* u *s*, *z* – /s/ u /š/: *šinjahu*, /z/ u /ž/: *ponižnim*. Zamjena fonema *č* u fonem *c* nije zabilježena.

Promjena dočetnoga /-m/ u /-n/ glasovna je promjena znana pod nazivom *adrijatizam*, te se ona u ovom razdoblju provodi mjestimično. Naime, autor u većini primjera zadržava dočetno /-m/: *Gospodinom*, *Isukarstom*, *jim*, *načinom*, *našim*, *njim*, *parvim*, *ponižnim*, *poniženstvom*, *pripovidan'jem*, *prosvitljen'jem*, *sarcem*, *Sinom*, *sobom*, *naglim*, *privelikim*, *svem*, *svojom*, *tom*, *tvojim*, *vidinim*, *vinom*, *vitrom* dok je ono ostvareno kao /-n/ samo u pojedinim primjerima: *alitivan*, *lahčinon*, *nan*, *ostalin*, *prišašćen*, *tolikon*, *van.*

Refleks stražnjega nazala */ǫ/ dao je /u/: *puk*, *putenih*, *ruke*, *subote*, *sude*, a također je i kontinuant samoglasnoga /l/: *sunce.*

Refleks prednjega nazala */ę/ iza palatala /j/ dao je /a/: *jazik*, *prijali*, *prijamši* dok se u svim ostalim primjerima reflektirao u /e/: *brezrednu*, *deset*, *nebo*, *pedeset*, *sveti.*

Potrebno je spomenuti i pojavu *jake vokalnosti,* odnosno prijelaz stsl. šwa (*ə*) u /a/: *Vazam*, *vaze*, *vazeste*.

Dočetno /l/ zadržano je samo u primjerima: *dil*, *naučil*, *Paval* dok u drugim primjerima prelazi u /o/ što je pak utjecaj štokavskoga književnoga jezika: *bio*, *osudio*, *poslao*, *prošao*, *zašao* itd.

Primjećuju se u tekstu i glasovne dublete: *slišahu*, *slišajući* i *slišani* koje odgovaraju stsl. *slyšati* te *slušajući*, *slušamo* i *slušati* koje odgovaraju čakavskome dijalektu.

Fonem /f/ asimilirao se u primljenicama iz stranih jezika: *Faraunove*, *Franceski* i *frusta*.

Fonem /h/ čuva se dosljedno na početku, u sredini i na kraju riječi: *Duh*, *griha*, *hoće*, *hodjahu*, *neharni*, *njih*, *ostalih*, *rugahu*, *straha*, i ni u jednome primjeru nije ostvaren nekim drugim fonemom (npr. /j/, /k/, /v/). Kao pravopisna oznaka dužine sloga fonem /h/ ne pojavljuje se: *grisi*. Potrebno je napomenuti da se ne dodaje ni proteza /h/: *odivene*.

Fonem /v/ čuva se u svim riječima: *čudnovatoga*, *Prisveti*, *Sveti*, *vrime*, te samo je u jednome primjeru ostvaren fonemom /f/: *Sfetoga*.

Čuvaju se stare suglasničke skupine /br-/: *brez*, *brezrednu*, /čl-/: *Človika*, *človičanskih*, /dv-/: *uzdvigoše*, zdvignu, /mn-/: *mnoge*, *mnozi*, *mnozimi*, te /pr-/: *prem*, *prez*. Stara suglasnička skupina /-čt-/, prema stsl. /-čьt-/, ne čuva se, nego je ostvarena suglasničkom skupinom /-št-/: *šten'je*, *štovati*, dok je suglasnička skupina *vs (<*vьsь) riješena metatezom: *sve*, *svi*, *svem*, *sveti*.

U skupinama /-jt-/ i /-jd-/ ne provodi se metateza ni jotacija: *pojti*, *pojdite*, *dojde*, *izajdoše*, *uzajde*.

Sekundardne skupine /-tj-/ i /-dj-/ (< tьj, dьj) najčešće ostaju nepromjenjene: *karstjani*, *odredjen*, *ožalostjene*, *prismetjeni*, *Uskarsnutju*, *hodjahu*, *nasladjen'je*, *uvridjujete*, *vidjaše*, *vodjeni*, ali u nekim primjerima pojavljuju se iznimke pa se tako skup /-stj-/ ostvaruje kao *šć* – dakle prisutan je šćakavizam: *dopušćen'je*, *godišća*, *posvetilišća*, *pribivališće*, *svitlošću.*
Čuvaju se i sekundarni suglasnički skupovi /l/ + /j/ te /n/ + /j/ koji označavaju nepalatalne slijedove: *blagovan'ja*, *Evangel'je*, *poznan'je*, *vesel'je*, *šten'je* itd.

Sibilarizacija se provodi gotovo redovito: *inostranci*, *jazici*, *mnozi*, *razlici*, *Sinci*, *svidoci*, *Učenici*. Izuzetak čini L jd. imenice *po razlikih*. Jednačenje po zvučnosti na granici prefiksa i osnove nije dosljedno provedeno – zabilježeno je i *ispunilo*, ali i *izhodeća*.

Protetsko /j/ dodaje se u nenaglašenome obliku akuzativa množine muškoga roda: *kripjaše jih*, *razumijaše jih*, *slušajući jih*, *štovati jih*, te u nenaglašenome obliku dativa muškoga roda: *ča jim*, *govoraše jim*, *one jim*. U svim ostalim primjerima proteza se ne dodaje, te se javlja samo početni fonem /i/: *ima*, *Isus*, *Isukarst* i sl.

Dolazi i do slabljenja šumnika na dočetku zatvorenoga sloga radi pojednostavljenoga izgovora konsonanata ili konsonantskih skupina u skladu s jezičnom ekonomijom pa se zamjenjuje afrikata /č/ manje napetim frikativom /š/: *Garški*.

Ne događa se eliminacija netipičnih suglasničkih skupina na početku sloga tako da se na dvama mjestima čuva okluzivna skupina /gd-/: *gdi*. Ne ispadaju ni dentali /d/ i /t/ ispred frikativa /s/ i afrikate /c/: *odsvete*, *Otci*.

Glagoli koji se javljaju u infinitivu nisu apokopirani: *biti*, *činiti*, *čuti*, *ćutiti*, *osloboditi*, *poslati*, *prosvitliti*, *razmišljati*, *žalostiti* itd.

Odnosna zamjenica *koji* pojavljuje se u svom kontrahiranom i nekontrahiranom obliku: *koji* (*onoga, koji ozdravi nemoćnike, izagna Đavle iz teles človičanskih*) i *ki* (*u komu rodjeni jesmo, ki jest toliko različit?*). Ponegdje je i odnosna zamjenica u svome nominativnome obliku apokopirana: *koj* (*koj biše jedan jazik ognjeniti, koj se vidjaše općeno varhu glave od svakoga njih*). Apokopiran je i vokativ množine posvojne zamjenice *moji*: *Sinci moj*.

U tekstu knjižice potvrđene su upitno-odnosne zamjenice u značenju za „neživo”: *ča* (*i ča jim veće čudo prinašaše slušajući jih govoreći*) i *što* (*ono što ćućaše Prisveta Divica u Duši svojoj*). Zabilježena je i upotreba složene neodređene zamjenice za „neživo”: *ništa* (*ništa ne manje ostavahu prismetjeni*), dok genitiv neodređe zamjenice glasi *česa* (*radi česa u maloj cini njim daržahu*). Upotrebljen je i složeni prilog *zašto* (*za+čə+to* > *za+čto* > *zašto*) koji se u

tekstu knjižice upotrebljava u leksičkome značenju za veznik *zato što*: *Priđe napokon u priliku od ognja, zašto oganj jest prilika od ljubavi.*

7.2. Morfologija

U tekstu knjižice vidljive su i pojedine morfološke posebnosti. Čuva se stari genitiv množine s nultim nastavkom: *duš*, *godišć*, *slug*, *vikov*, *vod*. Stari instrumental množine muškoga i ženskoga roda čuva se u riječima *Učenici* i *ženami* dok je novi instrumental množine prisutan u *svetima* što se može iščitati iz citata: *biše Slavna Majka Božja s' ostalima svetima ženami, i Učenici.* Lokativ jednine muškoga roda ima novi nastavak *-u: Bihu po običaju u Jeruzolimu mnozi inostranci.* U lokativu množine srednjega roda pojavljuje se nastavak *-ih* dok se u lokativu množine ženskoga roda pojavljuje nastavak *-ah: pribivajući oni u pribivališćih, alitivan u kućaricah, kada hodjahu putujući po razlikih mistih.* Genitiv jednine osobne zamjenice ženskoga roda glasi *nje*, a instrumental množine osobnih zamjenica „mi" i „vi" čuva starije oblike: *nami* (*općio s nami za četardeset dana*) i *vami* (*s vami zajedno frusta njega*). Uobičajan je i stari množinski oblik za dativ „nam": *i da nam je mudrost, snagu, ispravnost, za neka brez straha vas ostalih pripovidamo Isusa Isukarsta Meštra našega Človika Sveta.* Enklitički dativ množine osobne zamjenice muškoga roda glasi *jim*, a enklitički akuzativ glasi *jih* – potrebno je napomenuti da je na oba mjesta dodana proteza /j/. Potvrđen je i oblik *njim* za dativ množine osobne zamjenice „oni": *kako se njim činjaše*, kao i oblik *svim* (D mn.) za zamjenicu „svi": *onoga, koji nije zla učinio, dali svim dobro.* Nominativ jednine pokaznih zamjenica „ovaj" i „onaj" kontrahiran je: *U ovi dan naš Meštar uzajde da Nebo, i ostavi nas ožalostjene; s' kojim Bog biše nadario oni Puk davši mu zakon u pustinji po ruke Mojzesa.* Upitno-odnosne zamjenice u nominativu glase *ča* i *što* – dakle kombiniraju se čakavko-štokavski elementi, dok genitiv neodređene zamjenice glasi *česa*, što je pak čakavska odlika teksta. Zabilježena je i upotreba priloga *zašto*, što predstavlja štokavsku odliku teksta.

Pridjevi u genitivu jednine imaju nastavak *-oga: Svetoga*, *svitovnoga*. Množinski oblici pridjeva koji se sklanjaju po imeničkoj deklinaciji palataliziraju se: *i od jedne varsti jazika, koj parvo biše, učiniše se mnozi.* Imenica „vijek" u akuzativu množine ima kraći oblik, odnosno pojavljuje se bez infiksa /-ov-/: *vike*, dok se u genitivu množine infiks zadržava: *vikov*. Imenica „dan" na nekim mjestima u tekstu čuva leksički morfem *dnev*: *od onoga dneva* (G jd.), *za štovati dneve Vazmene* (A mn.).

Od glagolskih vremena za izricanje prošlosti prisutni su jednostavni glagolski oblici: aorist (prošlo svršeno vrijeme): *napuniše*, *odvargoše*, *počeše*, *pokopasmo*, *rekosmo*, *sagradiše*, *uzdvigoše*, imperfekt (prošlo nesvršeno vrijeme): *čekahu*, *činjaše*, *hodjahu*, *imahu*, *govoraše*, *zvahu* te složeni glagolski oblici: perfekt: *si naučil*, *popritili ste*, *jeste pogardili*, *uzašao jest* te pluskvamperfekt: *biše rekao*, *biše večerao*. Zabilježena je i upotreba historijskog prezenta: *od onoga dneva, u koji Isukarst uzajde na Nebo.*

Budućnost se izriče futurom prvim koji se tvori od kratkog i dugog oblika pomoćnoga glagola htjeti i infinitiva: *će izmisliti*, *će poslati*, *će prosvitliti*, *hoće biti*, *hoće poslati*, *hoće priti*.

Zabilježena je uporaba imperativa: *...pojdite prokleti u oganj vikovnji. Zato sada, kada vrime imate, činite pokoru, i ponovite život vaš,* te *daj nam u tomu Duha naprav čuti, i od njegovu se utišen'ju vazda radovati.*

Kondicional prvi pomoćnoga glagola biti glasi *bio bi* (*danaska bio bi razlog da priđe*...), a infinitiv je neokrnjen: *prikazivati*, *štovati*, *tumačiti* itd.

Glagolski pridjev radni u jednome primjeru pojavljuje se s dočetnim /l/: *naučil*, a na svim drugim mjestima dočetno /l/ vokaliziralo se u /o/: *poslao*. Glagolski pridjev trpni glasi *odredjen*, *posvojen*, *rečena*. Glagolski prilog sadašnji tvori se nastavkom *-ći: budući*, *govoreći*, *nastojeći*, *prihodeći*, *slušajući*, *stojeći* dok se glagolski prilog prošli tvori nastavkom *-dši: mimošadši* i *prošadši*.

Potvrđeni su i novi oblici brojeva *četardeset* i *pedeset*.

7.3. Sintaksa

Prilikom sintaktičke analize uočen je latinski i talijanski utjecaj na književni jezik. Posvojnost se prema uzoru na latinski jezik izriče posvojnim pridjevom u genitivu: *Bi dopušćen'je Božje da na oni Vazam od Pedesetice, u koj priđe Duh Sveti, biše veće Naroda, nego u ostale Blagdane.* Za izricanje posvojnosti onoga što se odnosi na treće lice jednine koristi se genitiv osobne zamjenice: *Duh Sveti većma se ustani u njoj, nego u ostalih, i zato nje nasladen'ja, radost, i utišen'ja veća bihu, nego u ostalih u tom mistu stojeći.* Često se upotrebljava prijedlog „od" u konstrukciji s genitivom: *dan od Pravde*, *dan od suda*, *ljubav od Otca*, *potribu od Boga*, *vrime od pijanstva* i sl. Instrumentalu sredstva pridružen je prijedlog *s* (*s'*): *Razlog radi koga Duh Sveti Priđe meju Apostole, i Učenike s naglim vitrom, govoru Otci Sveti, da jest ovi, zašto mi imamo veću potribu od njega, nego od vitra; dakle u ovi dan isti ima nas utišiti s' prišašćen Duha Svetoga.*

Po uzoru na latinski supin zabilježena je konstrukcija za + akuzativ + infinitiv: *ima doći za suditi žive, i martve u napokojni dan od suda*. Posebno je jedna takva konstrukcija nastala po uzoru na talijanski jezik i glagol „činiti": *Iako prem Židovi imahu svoje Sinagoge u mnozih misti, one jim služahu samo za pojti slušati, i tumačiti zakon, i činiti molitvu, da li posvetilišća činjahu se samo u Jeruzolimu.* Konstrukcija za + infinitiv upotrebljava se kada se infinitivom izriče namjera: *Oni hodjahu u Jeruzolim u svako vrime, koje mogahu, za štovati Vazam u Templu, i ondi prikazivati posvetilišća običajna.* Zanimljivu činjenicu predstavlja to što se infinitiv upotrebljava kao dopuna glagolu „imati" (u značenju „morati"): *U ovi dan stvori Bog Človika, i zato u ovi dan ima nas pristovoriti s' Duhom Svetim* – ovo predstavlja sintaktički kalk prema latinskoj konstrukciji.

Zabilježena je upotreba vezničkoga skupa „za da" umjesto namjernoga veznika „kako" po uzoru na talijansku sintaksu: *za da poznade svit da ono biše Duh Sveti.*

Dvostruka negacija, koja nije karakterestična za ovo razdoblje, provodi se: *ni u ovi dan Duh Sveti ne priđe; ništa ne manje ostavahu prismetjeni, kada jih slišahu govoriti s tolikon lahčinon; ne samo ne može se izreći, da li ni još će izmisliti ono što ćućaše Prisveta Divica u Duši svojoj.* U tekstu je prisutno i obezličenje: *Kada bi prošlo vrime od blagovan'ja, moglo bi se kako pomisliti jedna stvar takova.*

Zabilježena je upotreba konstrukcije „budući" (radi se o vezniku s uzročnim značenjem) i glagolskog pridjeva radnog: *da budući prošao četvartak u koj Isukarst uzajde na Nebo, i za njime dan od Petka; i budući prišao parvi dan za njime, to jest Ponediljnik,* kao i upotreba konstrukcije „budući" i trpnoga oblika perfekta: *budući trikrat vodjeni sužnji, i u svakon mistu kojigodir od njih ostavaše.*

Pomoćni glagol biti zabilježen je u svome naglašenome i nenaglašenome obliku: *Dajemo van dakle na znan'je da Duh Božji danas jest priša u nas, i da nam je mudrost, snagu, ispravnost; a vi neharni,i nepoznati njega jeste pogardili, progonili, i pridali u ruke Pilatove.*

Red riječi u tekstu knjižice stilski je obilježen i to se ponajprije uočava pri upotrebi atributa izrečenih pridjevom u postpozitivnom položaju: *dopušćen'je Božje*, *kriposti Božjoj*, *nauk Nebeski, tvardinu zemaljsku*, *Zakon Evangelski* i sl. – iznimku čini sintagma *Božje ljubavi* (*koji jest oganj Božje ljubavi, ugasuje se u duši u koj se nahodi razdiljen'je od Boga, i izbavljen'je mira njegova*). Potrebno je istaknuti da pridjev „sveti" gotovo stopostotno dolazi nakon imenice koju obilježeva. Pridjev se u tekstu javlja čak četrdeset i četiri puta, bilo u svome nominativnome ili nekome drugome padežnome obliku, bilo uz prefiks *pri-*, od kojih se samo četiri puta ne nalazi u postpozitivnome položaju: *Prisveta Divica*, *svetoj molitvi*, *Svete Otce*, *Svetima ženami*. Inverzija se ne upotrebljava slučajno, ona je tu s namjerom da doprinese

isticanju određenih mjesta u tekstu, pridonosi ritmičkoj i melodičkoj organizaciji riječi u rečenici, pa tako pri čitanju liturgijskoga teksta stavlja se naglasak na najvažnije mjesto u rečenici: *U ovi dan pristrašni, dan od Pravde, i odsvete vi ćete biti sudjeni, i s vami zajedno svi ostali, koji neprijaše Vangel'je njegovo, i koji ga prijaše a ne obslužiše njega slušajući onu nemilu, i pristrašnu napokonju osudu.*

7.4. Leksik

U ovome poglavlju iznijet će se leksička rješenja teksta knjižice i to u obliku rječnika s pripadajućim natuknicama ne bi li se prosječnom poznavatelju jezika olakšalo razumijevanje sadržaja. Natuknice će biti napisane u uobičajnome rječničkome obliku: N jd. imenica (tamo gdje je potrebno i u obliku N mn. imenica), N jd. m.r. pridjeva i neokrnjeni infinitiv glagola. Rječnik donosi i skupove riječi koji bi u današnjem govoru mogli imati drugo značenje pa bi pokušaj njihovoga razumijevanja mogao donijeti niz poteškoća. Većina natuknica bit će oprimjerena i citatima iz knjižice poradi vjerodostojnijeg shvaćanja smisla liturgijskoga teksta. Treba napomenuti da u tekstu knjižice postoje i usvojeni jezični elementi iz leksika talijanskoga porijekla, odnosno radi se o utjecaju romanskoga jezika koji se očituje u tuđicama kao što su imenica *Pijaneti* (prema tal. *pianeti* – planeti) i vlastito ime *Gaetan* (prema tal. *Gaetano*).

Natuknice se nalaze u nastavku poglavlja.

- ***alitivan*** – iliti vam (*Zdvignu zatim u oni čas svoj Barjak, alitivan bilig*)
- ***bilig*** – biljeg
- ***bogoljubno*** – pobožno, istinoljubivo, ćudoredno (*I može se bogoljubno virovati,da po ovi način meju sobom govorahu*)
- ***brez*** – bez (*da Bog hoće poslati Duh svoj varhu Naroda potribita, i brez nauka svitovnoga*)
- ***brezredan*** – bezredan (*moglo bi se kako pomisliti jedna stvar takova u puku tako brezrednu*)
- ***Crikva*** – crkva (*Slušajući ovo Petar Sveti, kako Glava Crikve Svete*)
- ***ča*** – što (*I ča jim veće čudo prinašaše slušajući jih*)
- ***česa*** – čega
- ***čestokrat*** – često, često puta (*Apostoli čestokrat iste riči ponoviše počimljući ćutiti u sebi jednu nenadinu radost*)
- ***Četvartak*** – četvrtak
- ***človik*** – čovjek
- ***človičanski*** – čovječanski
- ***ćutiti*** – osjećati

- ***dan vazmeni Miseca Marča*** – dan vazmeni (uskršnji) mjeseca ožujka
- ***dan vazmeni Miseca Setembra*** – dan vazmeni (uskršnji) mjeseca rujna
- ***danaska*** – danas (*Danaska bio bi razlog da priđe Duh Sveti*)
- ***dihan'je*** – disanje (*nego od vitra koga mi primamo u dihan'ju našemu*)
- ***dil*** – dio
- ***drivo*** – drvo (*na priteškomu drivu od Križa*)
- ***Đavli*** – vragovi, vrazi, pali anđeli (*izagna Đavle iz teles človičanskih*)
- ***Evangelisti*** – evanđelisti
- ***Evangel'je*** – evanđelje
- ***Faraun*** – Faraon (*Kada jih Bog biše izvadi iz Egipta, i oslobodi od muke Faraunove.*)
- ***Franceski*** – francuski
- ***frusta njega*** (prema tal. *frusta* – bič) – bičuje njega
- ***Gaetan*** (prema tal. *Gaetano*, lat. *Cajetanus*) – sv. Kajetan (*kako govori kripostni Gaetan*)
- ***Galilejani*** – Izraelci, židovski narod s područja Galileje (Galileja je bila Kristova domovina tijekom velikoga dijela njegovoga života, danas obuhvaća veliki dio sjevernoga Izraela)
- ***Garški*** – grčki
- ***godišće*** – godina
- ***inostranci*** – strani državljani (*Bihu po običaju u Jeruzolimu mnozi inostranci*)
- ***Isukarst*** – Isus Krist
- ***Italijanski*** – talijanski
- ***izvaršiti*** – izvršiti, ispuniti (*jedna rič od onih, koje biše rekao vaš Meštar, i moj Sinak, da se nije izvaršila*)
- ***jazik*** – jezik (*govoreći u svoj vlastiti jazik*)
- ***Jeruzolim*** – Jeruzalem
- ***karstjani*** – kršćani (*S' kojima mi virni karstjani, koji po milosti Duha Svetoga, naslidnici jesmo Vire Isukarstove*)
- ***ki*** – koji (*Bože, ki si današnji dan sarca virnih Svetoga Duha prosvitljin'jem naučil*.)
- ***kojigodir*** – kojigod (*i u svakon mistu kojigodir od njih ostavaše*)
- ***kripak*** – krepak, čvrst, snažan, koji nije duhovno oštećen (*kripke nas uzdarži u Viri Svetoj njegovoj*)
- ***kripjati*** – ohrabrivati (*dali Majka Božja kripjaše jih, i govoraše jim*)
- ***kripost*** – krepost, čilost
- ***kućarica*** – bunja, poljarica, mala kružno-kupolasta građevina, građena od neobrađena ili gurbo obrađena kamena, u suhozidu
- ***kuntenstvo*** – sreća, zadovoljstvo
- ***lahčina*** – lakoća (*kada jih slišahu govoriti s tolikon lahčinon*)
- ***Limb*** – Pretpakao (*da moj Sinak oslobodi Svete Otce iz Limba*)
- ***Lupeži*** – lopovi (*i postavi njega meju Lupeži*)

- ***Mandalina*** – Marija Magdalena, bliska učenica Isusa Krista, u evanđelju se spominje kao grešnica koju je Isus obratio na vjeru
- ***martvi*** – mrtvi
- ***meju*** – među, između (*razložahu meju sobom govoreći*)
- ***mnozi*** – mnogi
- ***nahoditi*** – nalaziti (*ugasuje se u duši u koj se nahodi razdiljen'je od Boga*)
- ***najpoglavitiji*** – koji je u prvom redu, dolazi prije svih, ima veće značenje (*dali najpoglavitije koje se zvahu Vazam, bihu tri s' gora rečena*)
- ***naprav*** – pravo (*Daj nam u tomu Duha naprav čuti, i od njegovu se utišen'ju vazda radovati.*
- ***nasladjen'je*** - užitak
- ***Naučitelj*** - učitelj
- ***nenadino*** – nenadano
- ***nijedan dil u njih kipa*** – nijedan dio u njih ukipljen (*ne ostavši ni jedan dil u njih kipa*)
- ***od tmin od neznan'ja*** – tmine neznanja (*za osloboditi nas od tmin od neznan'ja*)
- ***odvargnuti*** – odvrgnuti, udaljiti se
- ***opojeni*** – opijeni (*Ni ja, ni ovi vinom opojeni jesmo*)
- ***Otci Sveti*** – Sveti Oci
- ***parvi*** – prvi
- ***Paval*** – Pavao, svetac
- ***Pedesetica*** – Pedesetnica ili Duhovi, silazak obećanoga Duha Svetoga na apostole, što ujedno označava rođenje Crkve
- ***Pijaneti*** (prema tal. *pianeti*) – planeti
- ***po ovi način*** – na ovaj način (*I može se bogoljubno virovati, da po ovi način meju sobom govorahu*)
- ***po sridu njih*** – po sredini njih, u sredini (*koje ondi bijahu s' jedne strane, a Prislavna Divica Majka Marija po sridu njih sidećih*)
- ***pohoditi*** – obilaziti
- ***pojti –*** poći
- ***Ponediljnik*** – ponedjeljak
- ***ponižno*** – ponizno, skrušeno (*molimo ga čistim, i ponižnim sarcem našim*)
- ***potriba*** – potreba, nužda, želja
- ***potribit*** – potrebit, koji oskudijeva (*i prem ako jih vidjahu potribite*)
- ***povidati*** – govoriti (*kako povida Luka Sveti*)
- ***prem*** – premda, doista, zaista (*i prem ako jih vidjahu potribite*)
- ***prijati*** – željeti dobro, ugađati, ljubiti
- ***prikazan'je*** – ukazanje, dolazak
- ***priličan*** – onaj koji dolikuje prilici (*Stvar jest za virovati, i prilična istini*)
- ***priniti*** – prenijeti
- ***pristvoriti –*** spojiti (*i zato u ovi dan ima nas pristovoriti s' Duhom Svetim*)
- ***Prišašće*** – Došašće
- ***priti*** – prići, doći, približiti se (*šinjahu Učenici da Duh Sveti hoće priti u oni dan*)

- ***razložeći*** – sustavno objasniti, izložiti
- ***razlučiti*** – odvojiti, razdvojiti (*Bog u početak od svita razluči svitlost od tmin*)
- ***sarce*** – srce (*nego ljubav od Otca, i od Sinca, izhodeća, i prihodeća u sarca naša*)
- ***sardce*** – vidi sarce
- ***sardit*** – srdit, koji iskazuje srdžbu, pokazuje ogorčenost (*pokazavši se vele veće sarditiji*)
- ***sfeti*** – sveti
- ***slišati*** – slušati (*Počamši dakle Apostoli pripovidati, bihu osobito slišani od Inostrancih*)
- ***slušajući u milin'ju*** – slušajući u milosti (*i nemilije sarce slušajući u milinju razlilo bi se*)
- ***smart*** – smrt
- ***Srida*** – srijeda
- ***svaršiti*** – svršiti, okončati, završiti (*Današnji dan svaršili se jesu pedeset dana*)
- ***sužnji*** – robovi, zarobljenici
- ***šinjati*** – sinjati, opaziti, primjetiti, uočiti (*šinjahu Učenici da imaše Duh Sveti u oni dan priti*)
- ***šten'je*** – čitanje
- ***štovati*** – slaviti (*kada biše vrime za štovati dneve Vazmene*)
- ***tolikojer*** – također (*i izbavljen'je mira njegova, tolikojer nahodeći se u njoj obilnost od nečistih vod*)
- ***trikrat*** – tri puta (*Židovi bihu razdiljeni po svih mistih, budući trikrat vodjeni sužnji*)
- ***Turan od Babilonije*** – babilnoski toranj, metafora za grijehe i zlo (*da kako oni koji sagradiše Turan od Babilonije, odvargoše se od Boga*)
- ***u maloj cini njih daržahu*** – malo ih cijeniše (*brez nauka (kako se njim činjaše) ikakova,radi česa u maloj cini njih daržahu*)
- ***u Templu*** – u Hramu
- ***utišiti*** – utješiti
- ***Utornik*** – utorak
- ***uzdaržati*** – uzdržati, brinuti se o nekome (*kada jih Bog biše uzdaržao u pustinji za četardeset godišć*)
- ***uzdvignuti*** – podići, uzeti (*Uzdvigoše svi oči, i ruke svoje k' Nebu*)
- ***Vangel'je*** – vidi evangel'je
- ***Vazam*** – Sveto Trodnevlje (Veliki četvrtak, Veliki petak i Velika subota), označava vrijeme Isusove muke, smrti i uskrsnuća. Ponekad se u narodu i sam blagdan Uskrsa nazivao Vazam.
- ***vazda*** – dovijeka, svagda, uvijek, vječno (*i od njegovu se utišen'ju vazda radovati*)
- ***vazeti*** – uzeti (*kada mu život vazeste*)
- ***veće*** – više (*biše veće Naroda, nego u ostale Blagdane*)
- ***većma*** – već, većinom, uglavnom

- ***vele*** – mnogo, veoma (*po kriposti Božjoj razumijahu Apostole*, *i ostavahu vele začudjeni*)
- ***vira*** – vjera
- ***vrime od blagovanja*** – vrijeme od jela
- ***zabiližiti*** - zabilježiti
- ***zašto*** – zato što, jer (*i sakupljahu se narodi odasvuda u Jeruzolim za štovati jih, zašto Židovi bihu razdiljeni po svih mistih*)
- ***zažgati*** – zapaliti, metafora za proširiti (*da oni oganj Božanstveni zažgao bi se po svem svitu*)
- ***zdvignuti*** – *vidi*: uzdvignuti
- ***Žudijski*** (od lat. *Iudaca* – judejski; u Dalmaciji se početno /j/ pretočilo u /ž/ prije dolaska Slavena) – židovski

8. TRANSKRIPCIJA

„Transkripcija (lat. *transcriptio:* prepisivanje; prenošenje), u lingvistici, označava postupak zamjene znakova jednoga pismovnog sustava znakovima drugoga pismovnog sustava. Pri tom se nužno mora voditi računa o izgovoru znakova koje treba transkribirati. Stoga, sustav transkripcije ne pruža obavijesti o tome kako je što bilo napisano u izvorniku, ali pruža obavijesti o tome kako se što izgovaralo u jeziku izvorniku."[12]

S obzirom na to da je tekst knjižice ispisan na šest listova, ispunivši tako dvanaest stranica, pri transkripciji teksta zadržan je identični vizualni poredak. Prvih devet stranica teksta knjižice imaju dvadeset i jedan ispisani redak, dok zadnje tri stranice imaju devetnaest ispisanih redaka. Vrijedi napomenuti i činjenicu da svaka nova stranica započinje zadnjom rječju prethodne stranice – koja se uvijek nalazi u samostalnom retku ispisana u donjemu desnomu kutu, ali pri transkripciji teksta knjižice ta riječ neće biti uključena, kao što nije uključena ni u brojanje ispisanih redaka. Potrebno je napomenuti da je pri trankripciji teksta zadržano originalno bilježenje velikoga i maloga početnoga slova onako kako se autor njima služio u tekstu knjižice.

Prijelazi s jedne na drugu stranicu bit će označeni praznim retkom, te je svaki peti redak označen brojem zdesna radi preglednosti. Također pri transkripciji zadržana je i spojnica kojom se autor služio za prijenos slogova riječi u novi red.

Slijedi transkripcija teksta čiji su dijelovi prethodno analizirani.

[12] Transkripcija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 13. 7. 2021. URL: http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62043.

Počimje šten'je od čudovatoga prikazan'ja prihodećega Duha Sfetoga meju Apostole, i Učenike Isukarstove

Budući se svaršili pedeset dana po Uskarsnutju Isukarstovu, i deset po njegovu Uzašaštju na Nebo, svi Apostoli bihu u jedno skupljeni, i s' njimi biše Slavna Majka Božja s' ostalima svetima ženami, i Učenici. Svi ovi u jedno bihu nastojeći brez pristanka na svetoj molitvi, od onoga dneva, u koji Isukarst uzajde na Nebo, do onoga dneva, u koj priđe Duh Sveti. Čekahu dakle Apostoli, i Učenici Prišašće Duha Svetoga, kojim Isukarst biše obeća da će ga poslati; dali ne biše jim zabiližio vrime. Stvar jest za virovati, i prilična istini, da budući prošao četvartak u koj Isukarst uzajde na Nebo, i za njime dan od Petka, tolikojer i od Subote, prihodeći za njim dan od Nediljni, šinjahu Učenici da imaše Duh Sveti u oni dan priti. I može se bogoljubno virovati, da po ovi način meju sobom govorahu: Bog u početak od Svita razluči svitlost od tmin u dan Nediljni; dakle u ovi dan hoće nam poslati Svitlost Duha Svetoga, za oslobiditi nas od tmin od neznan'ja. Mimošadši dan Nediljni,

i budući prišao parvi dan za njime, to jest Ponediljnik, šinjahu Učenici da Duh Sveti hoće priti u oni dan, ovako meju sobom razložeći: Bog u Parvi dan stvori tvar-

dinu zemaljsku, i razluči vode, dakle jest prilika, da
u ovi dan priđe Duh Sveti, za neka od nas vode od nečis-
toć razluči. Dali ni u ovi dan Duh Sveti ne priđe. Dojde
za njim Utornik, varh kojega ovako razložahu: U ovi
dan stvori Bog Pijanete, koj zemlji kripost svoju
podaju; zato u ovi dan hoće nam biti poslan Duh Sveti,
za neka ulije kripost svoju u Duše, i u sardca naša.
U dan od Sride govorahu: Danaska bio bi razlog da priđe
Duh Sveti, budući da u ovi dan Bog stvori Sunce,
Misec, i Zvizde, za neka on prosvitli Duše naše svit-
lošću svojom. Budući prišao Četvartak govorahu:
U ovi dan naš Meštar uzajde da Nebo, i ostavi nas ože-
loštjene, dakle u ovi dan isti ima nas utišiti s' priš-
ašćen Duha Svetoga. Ne priđe u Četvartak Duh
Sveti, i budući prikazao se dan od Petka, razložahu meju
sobom govoreći: U ovi dan stvori Bog Človika, i zato
u ovi dan ima nas pristovoriti s' Duhom Svetim. Proš-
adši Petak, i dan Subotnji, veće neznadihu što reći,

nego stahu kako ožalostjeni; dali Majka Božja kripja-
še jih, i govoraše jim: Sinci moj nemojte se žalostiti, dali
stojte veselo. Vi ste vidili, i kušali da nije pomanjkala
jedna rič od onih, koje biše rekao vaš Meštar, i moj Sinak,
da se nije izvaršila. Današnji dan svaršili se jesu pedeset

dana, da moj Sinak oslobodi Svete Otce iz Limba, nakon pedeset dana poda svoj zakon, na gori Sinajskoj, i zato u ovi pedeseti dan ima doći svitlost, koja vas će prosvitliti. Danas ima doći oni, koji ima priniti Zakon od Ljubavi na Svit, oni reko, koj jest Ljubav Otca, i Sina. Zato Sinci moj postavimo se na molitvu, i s privelikim ponižênstvom duha našega ovu milost od njega prosimo. Apostoli s' jedne strane postaviše se na molitvu, Učenici s' druge, Mandalina, i ostale Svete žene, koje ondi bijahu s' jedne strane, a Prislavna Divica Majka Marija po sridu njih sidećih, kako povida Luka Sveti. Uzdvigoše svi oči, i ruke svoje k' Nebu, i počeše plakati, i uzdisati: I evo da Majka Božja zače one bogoljubne pisme, koje najtvarđe, i nemilije sarce slušajući u milinju razlilo bi se, govoreći: Priđi Duše Prisveti, misli tvojih slug pohodi, napuni Nebeske milosti sarca, koja ti stvori. Apostoli čestokrat iste riči ponoviše počimljući ćutiti u sebi jednu nenadinu radost, koja služaše za glasnika Duha Svetoga. Govori Luka Sveti, da se ču jedan veliki glas, kako jedna garmljavina, koji ne bi od straha Apostolon, i ostalin, dali služaše za veliko utišen'je njihovo, zatim priđe jedan nagli, i veliki vitar, koji napuni sve pribivališće gdi bihu Apos-

toli, a to biše ono isto, gdi Gospodin biše večerao s'nji-
mi u večer prid svojom smarti. Zatim priđe Duh Sve-
ti, i postavi se varhu svih onih koji u tom mistu bihu.
Zdvignu zatim u oni čas svoj Barjak, alitivan bilig,
koj biše jedan jazik ognjeniti, koj se vidjaše općeno
varhu glave od svakoga njih, za da poznade svit da ono
biše Duh Sveti. O Bože veliki, koje nasladjen'je,
koje kuntenstvo, koju radost, koje vesel'je,i utišen'je
ćućahu one duše Blažene, budući prijali Duha Sve-
toga, u kojemu primljen'ju jurve počimljahu u-
živati Boga na Zemlji. Ne samo ne može se izreći,
dali ni još će izmisliti ono što ćućaše Prisveta Divica u
Duši svojoj, buduću da kako ona biše jedan sud pristojniji za
prijati Boga. Duh Sveti većma se ustani u njoj, nego

u ostalih, i zato nje nasladen'ja, radost, i utišen'ja ve-
ća bihu, nego u ostalih u tom mistu stojeći. Tu
autem Domine: Miserere nobis. Deo gratias. __

Lectio prima.

Razlog radi koga Duh Sveti Priđe meju Apostole, i Učeni-
ke s naglim vitrom, govoru Otci Sveti, da jest ovi, zaš-
to mi imamo veću potribu od njega, nego od vitra,
koga mi primamo u dihan'ju našemu. Priđe Duh
Sveti (kako rekosmo) u obličju od jazikov, za neka

poznamo veliku muku u vladan'ju jazika naše-
ga, i za pokazati da jazik naš ima veliku po-
tribu od Boga. Priđe napokon u priliku od ognja,
zašto oganj jest prilika od ljubavi: Duh Sveti ne
budući drugo, nego ljubav od Otca, i od Sinca, iz-
hodeća, i prihodeća u sarca naša. Drugi
razlog, radi koga priđe Duh Sveti u priliku od ognja,
jest, zašto kako oganj ugasuje se razdilijući se je-
dan ugljen od drugoga, ali u sebi vodu primajući,
no isti način Duh Sveti, koji jest oganj Božje lju-
bavi, ugasuje se u duši u koj se nahodi razdiljen'je
od Boga, i izbavljen'je mira njegova, tolikojer

nahodeći se u njoj obilnost od nečistih vod, nasladjenj-
ih putenih. Govori sa više Evangelista Sveti, da svi
napuniše se Duha Svetoga, ne ostavši ni jedan dil u
njih kipa, i života njihova, da ne bijaše od Boga po-
svojen, razum, pamet, volja, ćućen'je, oči, uši,
jazik, ruke, noge, i svaka ostala strana života nji-
hova. U ono isto vrime Apostoli izajdoše iz onoga
pribivališća, nastojeći da oni oganj Božanstveni
zažgao bi se po svem svitu. Počeše dakle pripovidati
Isukarsta, i njegovo Evangel'je, niki u Templu, a ni-
ki na dvorih. Bihu po običaju u Jeruzolimu mno-

zi inostranci , i narodi razlici, i mnozi još će hodja-
hu iznova, kada biše vrime za štovati dneve Vaz-
mene, koji tri bihu, tako zapovidaše Bog u staromu
Zakonu. Parvi dan vazmeni Miseca Marča, koji
biše parvi Misec od Godišća pri židovih, biše Va-
zam od jaganca, i najveći od svih ostalih, koji biše
odredjen za spomenu, kada jih Bog biše izvadi iz
Egipta, i oslobodi od ruke Faraunove. Štovaše se dru-
gi dan Vazmeni pedeset dana po parvomu i zvaše
se blagdan od Pedesetice, koj biše odredjen za spo-

menu onoga dara, s' kojim Bog biše nadario oni Puk
davši mu zakon u pustinji po ruke Mojzesa sluge svo-
ga. Štovaše se napokon treći dan Vazmeni Miseca
Setembra, koj po broju Židovskomu biše misec sedmi
i zvaše se blagdan od pribivališćih, koj biše odredjen
za spomenu, kada jih Bog biše uzdaržao u pustinji
za četardeset godišć, pribivajući oni u pribivališ-
ćih, alitivan u kućaricah, kada hodjahu putuju-
ći po razlikih mistih. Imahu Židovi, osvih ovih reče-
nih mnoge ostale blagdane, dali najpoglavitije koje
se zvahu Vazam, bihu tri s' gora rečena, i sakupljahu
se narodi odasvuda u Jeruzolim za štovati jih, zašto
Židovi bihu razdiljeni po svih mistih, budući trikrat

vodjeni sužnji, i u svakon mistu kojigodir od njih
ostavaše. Oni hodjahu u Jeruzolim u svako vrime,
koje mogahu, za štovati Vazam u Templu, i ondi
prikazivati posvetilišća običajna. Iako prem
Židovi imahu svoje Sinagoge u mnozih misti, one jim
služahu samo za pojti slušati, i tumačiti zakon, i
činiti molitvu, dali posvetilišća činjahu se samo
u Jeruzolimu. Bi dopušćen'je Božje da na oni

Vazam od Pedesetice, u koj priđe Duh Sveti, biše veće
Naroda, nego u ostale Blagdane, neka slišajući pri-
povidati Apostole, i ponivši novi Zakon Evangelski
po svemu svitu, kad bi Apostoli po svitu pripovidali,
imalo bi se koje poznan'je od njih. Tu autem Dne. &

Lectio Tertia.

Počamši dakle Apostoli pripovidati, bihu osobito slišani
od Inostrancih, i prem ako jih vidjahu potribite, zlo
odivene, brez nauka (kako se njim činjaše) ikakova,
radi česa u maloj cini njih daržahu: ništa ne ma-
nje ostavahu prismetjeni, kada jih slišahu govoriti
s tolikon lahčinon, i tumačiti Otajstva visoka, i dubo-
ka. I ča jim veće čudo prinašaše slušajući jih
govoreći: (kako govori kripostni Gajetan:) Žudijski,
Garški, Latinski, Italijanski, Španjolski, i Franceski.

I svimi ostalima jazici, dali (ča još veće čudo pri-
naša, kako potvardjuju mnozi Naučitelji, i jest stvar
istinitija): govoreći u svoj vlastiti jazik, koj jest
Židovski, svi oni koj ondi bihu, ako prem od razlicih
Narodih, po kriposti Božjoj razumijahu Apostole, i
ostavahu vele začudjeni. Govori kripostni Naučitelj

Nikola od Lire, da kako oni koj sagradiše Turan od Babi-
lonije, odvargoše se od Boga, i zato bihu razdiljeni u ja-
zike, i od jedne varsti jazika, koj parvo biše, učiniše se
mnozi: tako u to vrime zašto Apostoli bihu prišli k' Bo-
gu, prijamši Duh Sveti, od mnozih jazikov Bog u-
čini jedan, tako da slušajući govoreći Apostole svaki
od njih razumijaše jih. Oni, koj njih poznavahu,
govorahu meju sobom: je da ovi svi nisu Galilejani, budući
da jih slušamo govoriti u naš vlastiti jazik, u komu
rodjeni jesmo, ki jest toliko različit? Drugi rugahuse s'nji-
mi, i govorahu, da bihu vinom opojeni. Slušajući
ovo Petar Sveti, kako Glava Crikve Svete, vaze obranu
od njih govoreći: Nije tako, kako vi govorite. Ni ja, ni
ovi vinom opojeni jesmo, budući sada doba treće od dne-
va, kad nije vrime od pijanstva. Kada bi prošlo vrime
od blagovan'ja, moglo bi se kako pomisliti jedna stvar ta-
kova u puku tako brezrednu, i od zloćudne naravi,

kakove jeste vi, dali budući mi ljudi s' redom živući,
i od varsti, koje vi dobro znate, i nebudući još će vri-
me od pijenja, nimate razloga činiti te krive sude od nas.
Dali imate razmišljati da se je jurve ispunilo Proro-

čanstvo Joela govorećega da Bog hoće poslati
Duh svoj varhu Naroda potribita, i brez nauka svitov-
noga, kako smo mi, i da ljudi ovake varsti hoće pro-
vokovati. Dajemo van dakle na znan'je da Duh Bo-
žji danas jest priša u nas, i da nam je mudrost, sna-
gu, ispravnost, za neka brez straha vas ostalih pri-
povidamo Isusa Isukarsta Meštra našega Človika
Sveta, i prez griha ikakova: onoga, koji nije zla
učinio, dali svim dobro: onoga, koji ozdravi nemo-
ćnike, izagna Đavle iz teles človičanskih, uskri-
ši martve, i pripovida nauk Nebeski; a vi neharni,
i nepoznati njega jeste pogardili, progonili, i pridali
u ruke Pilatove, koji budući ga naša pravedna,
vi nemilostni, i nepravedni popritili ste mu da bi ga osudio,
i za radi vaše pritnje s vami zajedno frusta njega
s priljutimi biči na stupu tvardomu, okrunjen s'tar-
ni prioštrimi Prisvetu Glavu njegovu, i postavi nje-
ga među Lupeži na priteškomu drivu od Križa. Mi
pokopasmo Tilo ovoga Gospodina, i sada dajemo van

na znanje da on treći dan jest uskrisio, zatim budući
općio s nami za četardeset dana, vidinim načinom u-
zašao jest na Nebo prid mnozimi, koj su u Gradu ovomu,
i od ovoga svidoci jesu. Ovi isti Gospodin danas nam
poslao jest Duha Svetoga, po kriposti koga mi govorimo
na način, da Puci od svih Narodih razumiju nas.
On isti zapovida nami vas znane učiniti, da on, koga
vi postaviste na Križ, i koga svaki dan uvridjujete
s' novima grisi, ima doći za suditi žive, i martve u
napokojni dan od suda, pokazavši se vele veće sar-
ditiji, i strašniji s vami u iskušen'ju svomu, nego se vi
pokozaste s' njime, kada mu život vazeste. U ovi dan
pristrašni, dan od Pravde, i odsvete vi ćete biti sudjeni,
i s vami zajedno svi ostali, koji neprijaše Vangel'je nje-
govo, i koji ga prijaše a ne obslužiše njega slušajući
onu nemilu, i pristrašnu napokonju osudu: pojdite
prokleti u oganj vikovnji. Zato sada, kada vrime ima-
te, činite pokoru, i ponovite život vaš. Na ovi način
počeše pripovidati Apostoli u Jeruzolimu, zatim po dru-

gih mistih; s' kojim parvim pripovidan'jem kako govoru
Luka, i Paval Sveti, obratiše tri tisuća duš na Viru
Isukarstovu. S' kojima mi virni karstjani, koji po

milosti Duha Svetoga, naslidnici jesmo Vire Isukar-
stove, molimo ga čistim, i ponižnim sarcem našim (
pokleknuvši na kolina naša) da sve vrime života
našega, a navlastito u vrime smarti naše, kripke
nas uzdarži u Viri Svetoj njegovoj, govoreći: Priđi
Duše Prisveti, iz Nebes nam pošalji zraku tvoje
milosti. Tu autem Dne: Mire: nobis. Deo gratias.

Pomolimo se.

Bože, ki si današnji dan sarca virnih Svetoga
Duha prosvitljen'jem naučil. Daj nam u tomu
Duha naprav čuti, i od njegovu se utišen'ju vazda
radovati. Gospodinom našim Isukarstom Sinom tvo-
jim, koji s tobom žive, i kraljuje u jedinstvu toga
Duha Svetoga, po sve vike, vikov. R_x Amen.
Paulus Covacich Presbyter rescripsi die XXVI
Mensis May. Anno Dni. MDCCLXXXII.

9. ZAKLJUČAK

Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove liturgijski je tekst koji pripada ciklusu *Štenja svetaca* i napisan je 1782. godine kada čakavski književni jezik već uvelike pokazuje otvorenost prema štokavskim elementima zahvaljujući katoličkoj obnovi i polaganome povlačenju Turaka iz dalmatinskoga područja. Tomu u prilog pridonose sljedeći rezultati provedene analize.

U 18. stoljeću na čakavskim područjima nije ustanovljena latinična grafija – dolazi do bilježenja pojedinih fonema udvojenim grafemima, digramima, trigramima i istovjetnim grafemima. Čakavski su autori svojom grafijom predočavali razlike između palatalnih i nepalatalnih slijedova, čiju potvrdu nalazimo i u ovome tekstu – autor bilježi *okrugnien* (= okrunjen), ali i *poznanye* (= poznan'je). Čakavsko je obilježje pojava jake vokalnosti, kao i dvojaki ostvaraj slogotvornoga /r̥/ skupom /-ar/ i /-ri-/. Zabilježen je i odraz prednjojezičnoga nazala u /a/ iza fonema /j/. Prisutno je i šadanje, što je pak posljedica cakavizma. Bilježi se i prisutnost šćakavizma, kao i čuvanje stare nepremetnute osnove glagola /-jt/ i /-jd-/. Promjena dočetnoga /-m/ u /-n/ kod čakavskih pisaca bilježi se mjestimično, dok se dočetno /-l/ čuva samo na tri mjesta; u ostalim primjerima se vokaliziralo u skup /-ao/ što je pak utjecaj štokavštine. Od čakavsko-štokavskih obilježja izdvaja se refleks jata koji je gotovo stopostotno ikavski, uz jedan primjer ekavskoga. Fonem /h/ čuva se dosljedno, dok se fonem /v/ na jednome mjestu realizirao fonemom /f/. Potvrđena je upotreba upitno-odnosne zamjenice u značenju za neživo u oblicima *što* i *ča*, dok njezin genitivni oblik glasi *česa*. Pri morfološkoj analizi uočeno je korištenje starijih i novijih padežnih morfema, kao i upotreba aorista i imperfekta pri izricanju prošlosti, dok je pri sintaktičkoj analizi uočeno ugledanje na latinsku i talijansku sintaksu.

S obzirom na to da je Crkva u prošlosti imala veliki utjecaj na širenje pismenosti i obrazovanja, nije ni čudno što je upravo ovaj liturgijski tekst odličan pokazatelj jezičnoga stanja u razdoblju 18. stoljeća. Iako je iz priložene analize vidljivo da se radi o tekstu čija je jezična osnovica čakavski književni jezik, ipak su štokavski elementi prodrijeli u njega, što nije ni čudno s obzirom na to da najviše štokavskih elemenata ulazi u čakavske tekstove književno-umjetničkoga funkcionalnoga stila.

Literatura

Bratulić, Josip (2018). *Svetost i čovječnost: rasprave o hrvatskoj hagiografiji.* Split: Književni krug.

Farkaš Brekalo, Loretana (2013). *Štokavski hrvatski književni jezik u 18. stoljeću.* U: Bičanić, Ante et al. (ur.). *Povijest hrvatskoga jezika: 3. knjiga: 17. i 18. stoljeće*. Zagreb: Croatica, 163–212.

Kolumbić, Nikica (1980). *Hrvatska književnost od humanizma do manirizma*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske.

Moguš, Milan (2009). *Povijest hrvatskoga književnoga jezika.* Zagreb: Nakladni zavod Globus.

Poçimÿe stenÿe od çudnovatoga prikazanÿa prihodechiega Duha Sfetoga meu Apostole, i Vçenike Isukarstove. U: *Zbirka štenja iz splitske katedrale – životopisi svetaca i druge liturgijske knjige.* Priredili: Ivan Balta et al. Split: Nadbiskupski arhiv u Splitu.

Vigato, Ivica (2013). *Čakavski hrvatski književni jezik u 17. i 18. stoljeću.* U: Bičanić, Ante et al. (ur.). *Povijest hrvatskoga jezika: 3. knjiga: 17. i 18. stoljeće.* Zagreb: Croatica, 263–298.

Vince, Zlatko (1998). *Ikavica u hrvatskoj jezičnoj povijesti*. Zagreb: Matica hrvatska.

Vončina, Josip (1988). *Jezična baština*. Split: Književni krug.

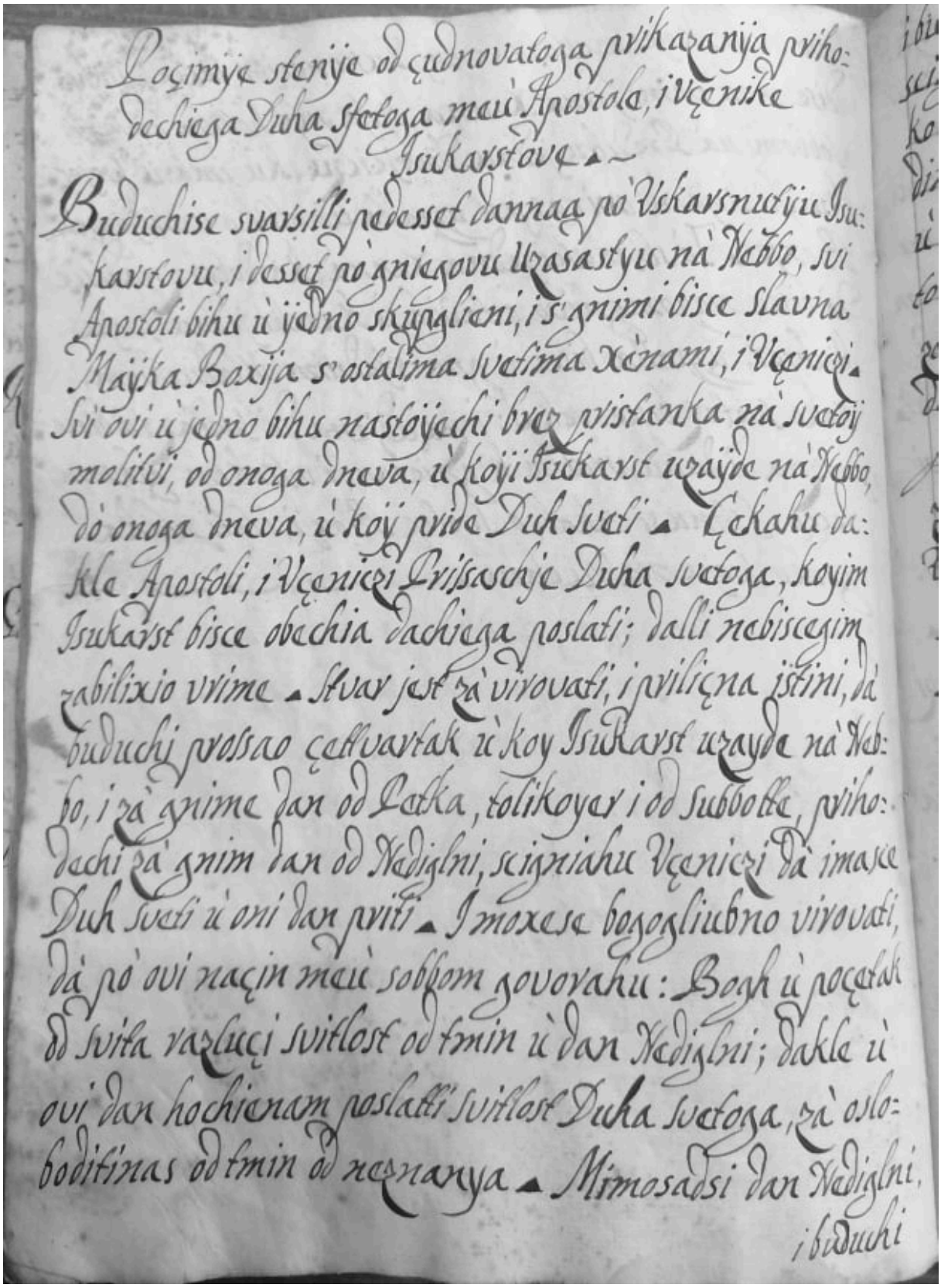
Internetski izvori

Gregorijansko pjevanje. *Proleksis enciklopedija, mrežno izdanje*. Pristupljeno 10. 7. 2021. URL: gregorijansko pjevanje (gregorijanski koral) | Proleksis enciklopedija (lzmk.hr)

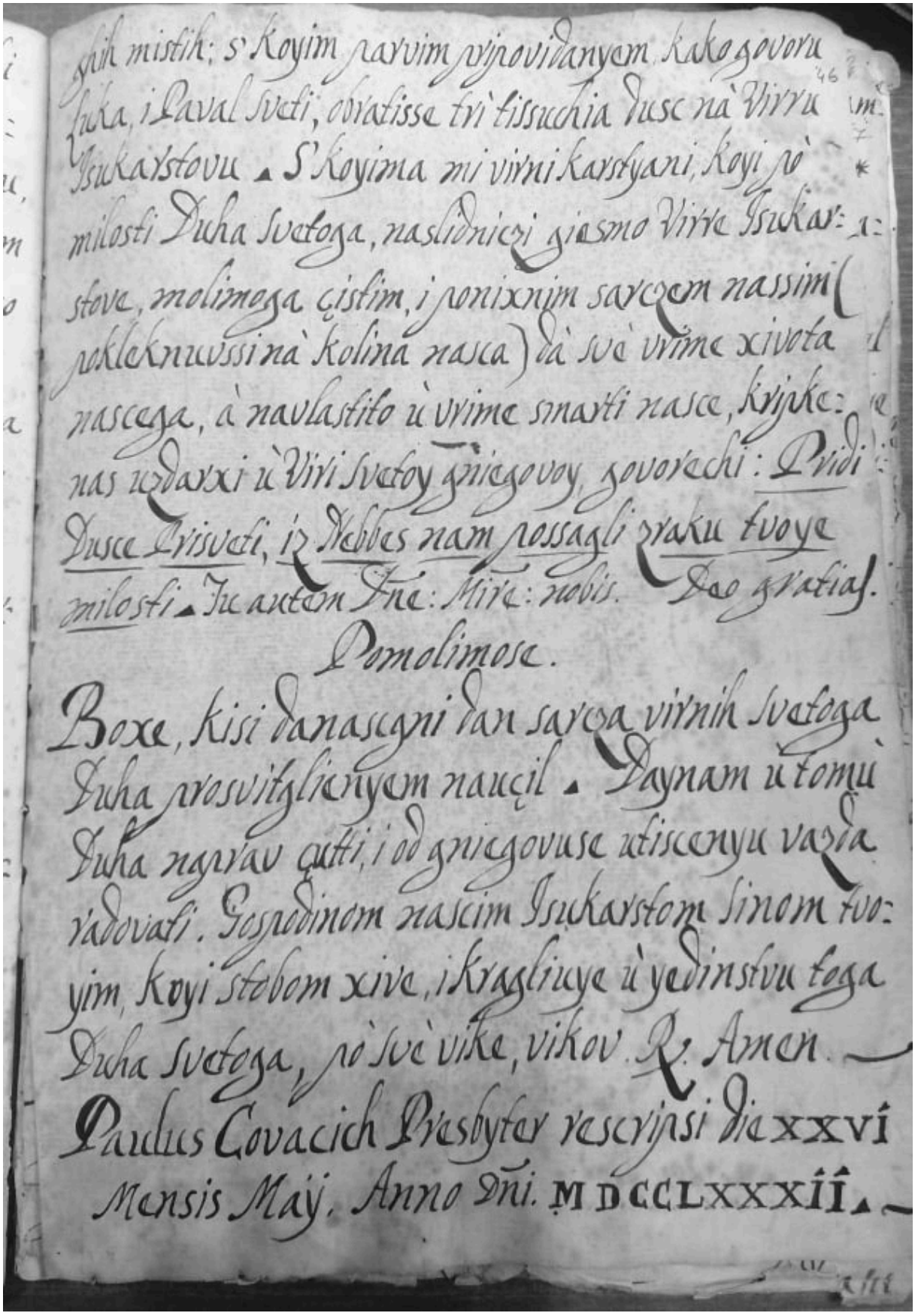
Transkripcija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 13. 7. 2021. URL: http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62043.

Popis priloga

Prilog 1. – ***Ilustracija početne stranice rukopisa***

Prilog 2. – ***Ilustracija završne stranice rukopisa***

Sažetak

Rukopisna knjižica o ukazanju Duha Svetoga pripada ciklusu životopisa svetaca koja se danas čuva u Nadbiskupskom arhivu u Splitu, a nekada je bila u vlasništvu splitske katedrale. Knjižica datira još iz 18. stoljeća (radi se o 1782. godini), te predstavlja ne samo izvrsno povijesno i kulturološko vrelo, nego donosi i informacije o jezičnome stanju navedenoga razdoblja. Uz pomoć detaljne grafijske, pravopisne i jezične (gramatičke) analize pokazalo se kako tekst, čija je jezična osnovica čakavski književni jezik, ipak trpi utjecaje štokavskog književnog jezika.

Ključne riječi: rukopisna knjižica, grafija, pravopis, jezična analiza, čakavski književni jezik

Summary

The manuscript booklet on the apparation of the Holy Spirit belongs to the cycle of biographies of saints which is today kept in the Archbishop's Archives in Split, and was once owned by the Split Cathedral. The booklet dates back to the 18th century (the text was written in 1782.), and represents not only an excellent historical and cultural source, but also provides information about the linguistic state of the period. With the help of detailed graphic, orthographic and linguistic (grammatical) analysis, it was shown that the text, whose linguistic basis is the Chakavian literary language, after all suffers from the influences of the Shtokavian literary language.

Keywords: manuscript booklet, graphic features, orthography, linguistic features, Chakavian literary language

Obrazac A.Č.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Marina Bočina, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce hrv. jez. i književnosti i filozofije izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 13.9.2021.

Potpis

OBRAZAC I.P.

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOG / DIPLOMSKOG RADA U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOG FAKULTETA U SPLITU

STUDENT/ICA	Marina Bočina
NASLOV RADA	GRAFIJA, PRAVOPIS I JEZIČNA ANALIZA: Pojmnje stenje ol cudnovatog pisanja prihodelnicaga Duna Šletoga treh Apostolić, i učenice Isukarstove
VRSTA RADA	završni rad
ZNANSTVENO PODRUČJE	humanističke znanosti
ZNANSTVENO POLJE	filologija
MENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	dr.sc. Marijana Tomelić Čurlin, izv.prof.
KOMENTOR/ICA (ime, prezime, zvanje)	/
ČLANOVI POVJERENSTVA (ime, prezime, zvanje)	1. dr.sc. Marijana Tomelić Čurlin, izv.prof. 2. dr.sc. Josipa Kolegan, v. lektor 3. Helena Berić, v. predavač

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/ica predanog (završnog)/diplomskog rada (zaokružiti odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude (zaokružiti odgovarajuće):

(a.) u otvorenom pristupu

b.) rad dostupan studentima i djelatnicima Filozofskog fakulteta u Splitu

c.) rad dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6/12/24 mjeseci (zaokružiti odgovarajući broj mjeseci)

U slučaju potrebe dodatnog ograničavanja pristupa Vašem ocjenskom radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnom tijelu u ustanovi.

Split, 13.9.2021.

mjesto, datum

potpis studenta/ice